

65. Tiistaina 19 päivänä toukokuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

1) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1996 Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996 2570

Kertomus 10, 12/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Toinen käsittely

2) Hallituksen esitys laeiksi liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ja tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta 2589

Hallituksen esitys 242/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 3/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 40/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

4) Hallituksen esitys laiksi aravalain 14 §:n kumoamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 44/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1998 vp

5) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1996 2590

Kertomus 7/1997 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 2/1998 vp

6) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1996 ..... ”

Kertomus 8/1997 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 3/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 39/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aho, Alaranta, Apukka, Aula, Aura, Brax, Elo, Enestam, Filatov, Holopainen, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Karhunen, Korkea-oja, Lamminen, Lehtosaari, Niinistö, Norrback, Penttilä, Rantanen, Roos, Sasi, Skinari, Tarkka, Tuomioja ja Vanhanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Roos ja Holopainen.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Aura, Brax, Enestam, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Korkea-aho, Niinistö, Sasi, Skinnari, Tarkka, Tuomioja ja Vanhanen sekä muun syy perusteella edustajat Aho, Alaranta, Aula, Filatov, Holopainen, Lehtosaari, Penttilä ja Roos, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Elo ja Jäätteenmäki sekä tämän kuun 26 päivään virkatehtävien perusteella edustajat Aaltonen ja Lamminen.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on 15 päivänä toukokuuta 1998 antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 67—73.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 14 päivänä toukokuuta 1998 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 25—30.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asioiden n:ot U 25 ja 26 osalta talousvaliokunnan,

asioiden n:ot U 27 ja 28 osalta valtiovarainvaliokunnan,

asian n:o U 29 osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan ja

asian n:o U 30 osalta liikennevaliokunnan on annettava lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1996****Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996**

Ainoa käsittely

Kertomus 10, 12/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu jatkuu:

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Edellinen eduskunta pani jäihin Suomen energiapolitiikan. Tämä tapahtui siten, että hallitus meni eduskunnan selän taakse. Enemmistössä olleet hallituspuolueet eduskunnassa päättivät käytännössä, ettei viidettä taikka kuudetta ydinvoimalaa rakenneta. Valtiontilintarkastajat ovat puuttuneet energiapolitiikkaan aika vahvalla kädellä. Tämä on merkityksellistä sikäli, että valtiontilintarkastajat on hyvin objektiivinen elin.

Uudessa Perustuslaki 2000 -ehdotuksessa lähdetään siitä, että valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten on riippumaton Valtiontalouden tarkastusvirasto. Vaikka tarkastusvirasto on tällä hetkellä hiukan toisella tavalla organisoitu, voidaan sanoa, että se on riippumaton nytkin. Tässä mielessä sen kannanotot ovat mitä suurinta objektiivisuutta edustavia ja ansaitsevat erityisen huomion.

Valtiontilintarkastajat toteavat sähkön kuluksen kasvavan Suomessa ja sen olevan jo vuonna 2010 yli 40 prosenttia suurempi kuin vuonna 1995. Tilintarkastajat toteavat, että sähkön lisätarve seuraavalla vuosikymmenellä terawattitunneissa on yli 20, jolloin kulutus kasvaisi 70 terawattitunnista 100 terawattituntiin. Sähkön tuotannossa 10 terawattitunnin hinta on arviolta lähes 2 miljardia markkaa vuodessa, eli me puhumme usean miljardin markan summasta, joka tällä hetkellä ja tulevaisuudessa, jollei energiapolitiikka suuntausta muuteta, on ilmeisesti tarkoitus ostaa ulkomailta. Sähkön lisätuonnilla on siten merkittävä vaikutus vaihtotaseeseen. Voidaankin kysyä, onko viisasta tuhlaata ulkomaanvaluuttaa hankintoihin, jotka olisi paljon edullisemmin tehtävissä kotimaasta.

Tilintarkastajat toteavat, että maamme energiapolitiikassa on tultu tilanteeseen, jossa käytävissä olevat energian lisätarpeen toteuttamismuodot ja hiilidioksidipäästöihin liittyvät suunnitelmat ovat ajautuneet sovittamattomaan ristiriitaan. Mitä tämä suomeksi tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että Suomi on sitoutunut Kioton ilmastopöytäkirjaan eli saattamaan kasvihuonekaasupäästönsä 2010-luvun taitteessa samalle tasolle kuin ne olivat vuonna 1990. Kun energian kulutus kasvaa tällä vauhdilla, on mitä ilmeisintä, että Suomi ei tule tähän tavoitteeseen pääse-

mään ilman merkittävää elintason laskua taikka sitten rakentamalla lisää yhden tai kaksi ydinvoimalaa. Minusta on erittäin tärkeätä se, että kansalaiset tiedostavat tämän asian. Vaihtoehdot ovat: joko lisää ydinvoimaa taikka merkittävä elintason lasku, jos aiomme pysyä kansainvälisissä sopimuksissa.

Niin ikään tilintarkastajat toteavat, että mikäli työllisyystilanteen merkittävään parantumiseen pyritään, tulee edellytykset tuleville energia-investoinneille turvata kaikkien tuotantotapojen osalta. Tämä on vahva kannanotto lisäydinvoiman puolesta.

Merkittävää on myöskin se, että valtiovarainvaliokunta käsitellessään energiapoliittista selontekoa otti saman suuntaisen kannanoton, siis toisin kuin edellinen eduskunta se asettuu myöskin selvästi, joskin varovaisin sanakäantein lisäydinvoiman kannalle.

Erityisen huomattavaa on se, että tällä hankkeella on kiire. Tässä ei voida enää pysytellä sillä aikakaudella kuin tähän mennessä on menetelty.

Ed. **T i u s a n e n** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Pohjolan puheenvuorossa todettiin, että Suomella on kaksi mahdollisuutta: joko rakentaa ydinvoimaa taikka laskea elintasoja, jotta kansainväliset ilmastopöytäkirjat voitaisiin toteuttaa. Tätä ymmärsin ed. Pohjolan tarkoittavan.

Mielestäni näin ei ole, ja ensimmäistä kertaa julkisesti arvokkaalta paikalta näin kuulen lausuttavan. Myös istuvan hallituksen energiapoliittinen selonteko osoittaa, että ydinvoiman lisärakentaminen ei ole edellytys esimerkiksi Kioton sopimuksen velvoitteiden toteuttamiseksi.

Toivon, että jatkaisimme myös keskustelua tässä salissa sillä linjalla, mikä energiapoliittisessa selonteossa on ollut.

Ed. **T i u r i** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on aivan selvää, että Kioton sopimuksen ehtoja ei voida täyttää ilman ydinvoiman lisärakentamista paitsi, jos määrätään niin korkea energiavero, että energian kulutus — lämmitys ja bensiniin ja sähkön käyttö — todella putoaa ratkaisevasti. Sehän merkitsee tietenkin valtavaa elintason laskua.

Itse asiassa energiaverotuksella ei pystytäkään sitä tekemäänkään, koska nämä pitäisi kuitenkin harmonisoida muiden Euroopan unionin maiden kanssa. Euroopan unionin maissa ei sellaista suurta veronkorotusta puuhata. Kyllä nyt vii-

meinkin pitäisi tosiasiat tunnustaa eikä jatkuvasi panna päätä pensaseen.

Ed. **U. A n t t i l a** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Pohjolalle totean, että valtiovarainvaliokunnan mietintö on likimain sama sanamuodoltaan kuin esimerkiksi energiapoliittista selontekoa koskeva mietintö. Siinä aika laivein sanakäantein käsitellään ydinvoimakysymystä eikä se ole missään tapauksessa kannanotto ydinvoiman käyttöönoton puolesta, vaan eräs tällainen kompromissilausuma, jota jaostokäsittelyn jälkeen sitten vielä hallituspuolueiden ryhmävastaavat kävivät läpi.

Hallitusneuvotteluissahan sovittiin, että tämä hallitus ei kätilöi uutta ydinvoimalaa. Nyt näyttää siltä, että ydinvoimakeskustelu laajenee ensi eduskuntavaaleihin mennessä niin, että näemme sitten, tuleeko noista vaaleista ydinvoimavaalit.

Ed. **T i u r i**lle toteaisin vielä sen, että ilmeisesti, jos energiaverotuksen direktiiviluonnoksesta päästään yhteisymmärrykseen, niin luultavasti tämä on jonkinlainen minimiverodirektiivi sähköveron osalta, koska Saksan ja Ranskan sähköntuotantorakenteet eroavat sen verran paljon toisistaan.

Ed. **M. P o h j o l a** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähköveroa ollaan jo nyt korottamassa hallituksen esityksen pohjalta. Jos energiapolitiikka pysyy tällaisena kuin se on, niin se merkitsee jatkuvaa veronkorotusten kierrettä. Olen sitä mieltä, että energiaveron korotuksella me emme voi tätä asiaa hoitaa, koska veronkorotukset viime kädessä kuitenkin aina kiertyvät kansalaisiin, vaan tämä asia on ratkaistava muulla tavalla.

Voi myös kysyä, mitä järkeä on siinä, että me ostamme ydinvoimasähköä Venäjältä. Tiedämme, mimmisilla laitoksilla se on siellä tuotettu. Olisi paljon järkevämpää tuottaa se täällä kotimaassa.

Mutta kuten sanottu, tämä hallitus on sitonut kätensä hallitussopimukseen ja päätökset tulee tehdä hyvin nopeassa tahdissa seuraavan hallituskauden alussa.

Ed. **M y l l y n i e m i**: Arvoisa puhemies! Minä muuten olen sitä mieltä, että ydinvoimaa pitäisi rakentaa ja mahdollisimman pian.

Menen itse asiaan, joka kiinnittää huomiota valtiontilintarkastajain kertomuksessa, kun olen yksi viidestä, lähinnä poliisien tehtävien suureen määrään. En rupea niitä varsinaisia tehtäviä luet-

telemaan vaan kiinnitän huomiota virkatehtävien määrään, joita poliisilla on.

40:ssä eri laissa on määritelty virkamiehille virka-avun antaminen, ja ne koskevat tietenkin kaikki myös poliisia. Sen lisäksi 70:ssä eri laissa ja asetuksessa on erikoisesti poliisia koskevia virka-apuvelvollisuuksia. Tähän tilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota.

Aikaisemmin, sanoisiko hyvinä vai huonoina aikoina, kun poliiseja käytettiin virkatehtävissä, viranomaiset käyttivät sen vuoksi, käyttivät oikeastaan suorastaan hyväksi, kun eivät viitsineet itse joitakin ikäviä tehtäviä suorittaa vaan katsoivat, että poliisille se paremminkin sopii. Nyt on tapahtunut viime vuosina huomattavasti parannusta tässä asiassa. Poliiseja ei todellakaan enää käytetä pelkästään kuljetustehtävissä eikä sen vuoksi, että viranomaisella itsellään ei ole ollut väkeä tehtävän suorittamiseen. Poliiseja voidaan käyttää virka-aputehtävissä vain nimenomaan poliisina, sellaisissa tehtävissä, joissa keiläkään muilla viranomaisilla ei ole toimivaltaa kuin poliisilla eri lakien perusteella.

Valtiontilintarkastajat ovat myös kiinnittäneet huomiota siihen, että meiltä poliiseilta pitäisi poistaa eräitä tehtäviä, muun muassa humalisten säilytys, josta on aikoja sitten annettu laki, mutta ei vain ole annettu seuraavaa lakia, joka olisi laittanut tämän lain voimaan. Ei ole mitään järkeä siinä, että poliisi säilyttää humalaisia, ehkä ei välttämättä myöskään siinä, että poliisi heitä karrää pois. Sen tehtävän pystyy suorittamaan mikä muu viranomainen tahansa.

Samalla on kiinnitetty valtiontilintarkastajissa huomiota siihen, että poliisille ei annettaisi ainakaan uusia tehtäviä niin, että sen varsinainen työ häiriintyisi. Tämä on tietenkin hyvin tärkeä seikka, ei missään tapauksessa enää lisää töitä, vaan jossakin määrin voitaisiin vähentää niitä muiden viranomaisten tehtäviksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Jo silloin, kun asia oli muistaakseni lähete keskustelussa, puutuin erääseen asiaan, joka on ollut jo pitkään ongelma ja on ongelma tänä päivänä valtiontalouden tarkastamisessa. Se on se, että tarkastuksen kohde, tietyllä tavalla keskeinen tekijä, valtiovarainministeriö on kaikessa niin ylivertainen, tiedossa, taidossa ja vielä luuloissakin, että sen toimien tarkastamiseen ja valtiontalouden tarkastamiseen pitäisi olla käytettävissä riittävästi hyviä voimavaroja, ja näin meillä tällä kertaa ei tietysti ole. Valtiontilintarkastajat tekevät toki hyvää työtä, niin kuin olemme nähneet,

mutta heidän voimavaransa ja tietonsa ovat tietysti kohtuullisen rajoitetut. Sen sijaan meillä suomalaisessa yhteiskunnassa tämän tyyppistä tietoa ja taitoa on olemassa Valtiontalouden tarkastusvirastossa, mutta se on kokonaan toinen instituutio, ja se on muistaakseni vielä valtiovarainministeriön alainen instituutio. Toisin sanoen se on kaiken lisäksi tietyllä tavalla jäävi tarkastelemaan valtiontalouden asioita siinä mielessä kuin on kysymys valtiovarainministeriön johtamista asioista ja taloudenhoidosta.

Näin ollen tämä on ikuisuusasia, mutta pitäisi lähteä siitä, että Valtiontalouden tarkastusvirasto tulisi eduskunnan yhteyteen ja olisi näin ollen kaksi tarkastusinstituutiota, valtiontilintarkastajat ja toisaalta Valtiontalouden tarkastusvirasto, kylläkin erillisinä mutta siitä huolimatta voimavarat, tietotaito olisi huomattavasti suurempi ja vahvempi kuin tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se ehkä hiukan tasoittaisi valtiovarainministeriön ylivertaista tietoa, taitoa ja vähän luulojakin, koska he ovat päässeet sellaiseen asemaan, että he katsovat, että muut eivät ymmärrä talousasioista mitään kuin jokin valtiovarainministeriö. Siis edelleen pitäisi kehittää eduskunnan alaisuudessa olevaa tilintarkastusjärjestelmää, joka olisi tietyllä tavalla vastapainona valtiovarainministeriön syndikaatille.

Toinen asia, rouva puhemies, on jälleen rakkaalle ystävälleni, vaikka ed. Jansson ei täällä olekaan, Ahvenanmaa ja Ahvenanmaan ja Kanta-Suomen välisten taloudellisten suhdanteiden tarkastelu. Tein hiljattain eduskuntakyselyni siitä, mikä on ollut näiden vuosien aikana suhde, nettomaksajana vai -saajana, kantavaltakunnan ja toisaalta Ahvenanmaan välillä. Hiljattain tuli siihen vastaus, jossa minä suureksi surukseni huomasin, että viimeinen tarkkailu ja seuranta on vuodelta 94. Sen jälkeen ei tiedetä enää, paitsi vuodelta 96 tiedetään se, mitä täältä kantamaasta on mennyt Ahvenanmaan suuntaan rahaa. Se on vähän toista miljardia markkaa. Mutta vuoden 94 jälkeen ei ole muista asioista tietoa. Silloin tilanne oli se, että täältä Manner-Suomen puolelta meni rahaa Ahvenanmaalle 960 miljoonaa ja sieltä tuli takaisin jotakin 600 miljoonan luokkaa. Toisin sanoen me rahoitimme Ahvenanmaata 360 miljoonaa silloin vuonna 94.

Eihän tässä sellaisenaan ole välttämättä mitään mahdotonta, koska saattaa olla, että jos katsotaan johonkin suomalaiseen mannermaan maakuntaan menevät rahavirrat, ne saattavat olla saman tyyppisiä. Mutta siitä huolimatta pitäisi olla tarkka seuranta siitä, mitä me maksam-

me, ja kun lamavuosina, mitä oli 94, sitä ennen ja vielä sen jälkeen, Ahvenanmaalla on eletty todella rikasta kautta, siellä on melkein kadut ja julksivut silattu kullalla, mutta siitä huolimatta tämä köyhä emämaa täältä suoltaa rahoja Ahvenanmaalle miljardikaupalla ja aina, kun pyydetään, menee lisää. — Ed. Kekkonen selvästi taas hermostuu, tästä tulee varmasti ihan kova debatti, koska hän jo nouseskelee pystyyn, rouva puhemies, mutta se on tietysti hänen asiansa.

Joka tapauksessa lähdän siitä, että varainsiirtoa ja olosuhteita Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välillä pitää ryhtyä tarkkailemaan toisella tavalla, katsoa, onko Ahvenanmaa Manner-Suomen avun tarpeessa. Me emme ole mitään heitä elättämään, että Ahvenanmaa olisi kuin avoin haava Manner-Suomen kyljessä. Pitäisi ainakin tietää, mitä Ahvenanmaalle menee. Nyt tietysti taas sanotaan, että tämä on vähemmistöjä sortavaa puhetta. Ei tämä ole sitä, vaan asia asiana ja seurataan ja katsotaan, ettei sinne syydetä rahoja kuinka sattuu vaan että se on tehtyjen sopimusten mukainen ja että siellä ei kylvetä kullassa samalla, kun täällä ryömitään kurjuudessa. Eihän tarkoitus, rouva puhemies, tämän tyyppinen aikoinaan ollut, kun talousasioita järjestettiin itsehallintolain yhteydessä, myös ihan muutamia vuosia sitten uuden itsehallintolain yhteydessä.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan heti alkuun ed. Aittoniemelle. Ed. Kekkonen ei tietenkään hermostu näin vähäisistä asioista mutta haluaa toki sanoa sen, että kun ed. Aittoniemi käsittelee tällaisina matemaattisina kysymyksinä näitä isänmaamme eri osia, sehän johtaa tietysti mahdottoihin ja sillä lailla ajateltuna oikeastaan millään yhteiskuntapolitiikalla sinänsä ei ole enää mitään järkeä, koska ed. Aittoniemi tekee näistä kirjanpitokysymyksiä. Ed. Aittoniemi, joka on istunut täällä kovin pitkään jo, varmasti tietää, että yhteiskunnan hoitaminen ja yhteiskuntapolitiikka on jotakin verrattomasti enemmän kuin vain kirjanpito.

Mutta ihan vakavin kohta tietenkin, rouva puhemies, on siinä, että kun Suomi on saanut kovin paljon kunniaa ihan viime vuosien aikana siitä, että se on hoitanut Ahvenanmaata niin hyvin, me olemme saaneet kansainvälistä mainetta Ahvenanmaan ansiosta juuri siitä syystä, että me olemme kyseistä maakuntaa osanneet käsitellä sillä tavalla pieteetillä, kuin me olemme tehneet, niin minusta on vähän vaarallista vaikkapa nyt

huumorimielessäkin käsitellä asiaa vain sillä tavalla, kuinka monta markkaa jonnekin menee ja kuinka monta markkaa sieltä saadaan takaisin. Kysymys on paitsi vähemmistöjen hoitamisesta myös maineestamme sivustyskansana ja Euroopan unionin täysivaltaisena jäsenenä.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin tiedustellut, milloinkahan ed. Aittoniemi, joka aina mainostaa, että hän ei matkusta, on käynyt Ahvenanmaalla, kun hän puhuu kultapäällysteisistä kaduista. Olen itse viettänyt siellä lapsuuden kesistäni huomattavan osan mutta haluaisin tietää, milloin ed. Aittoniemi on siellä käynyt.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en ollenkaan ymmärrä, ed. Kokkonen, mitä merkitystä sillä on, milloin olen käynyt Ahvenanmaalla ja aionko mennä sinne. Ed. Jansson on toimittanut minulle kaikenlaista reklamaatiota ja luvannut hankkia sieltä mökit ja kaikki. Saatan mennäkin, mutta ei sillä tämän asian kanssa ole mitään tekemistä.

Ed. Kekkonen jälleen kerran lausui paljon mutta ei sanonut mitään. Se oli sellaista — kunnioitan teidän erinomaista älyn juoksuanne, sanallista ja verbaalista lahjakkuuttanne — huulien höpinää, jossa puhuttiin pari minuuttia mutta ei sanottu asiaan mitään paitsi se, että me olemme nyt ostaneet Ahvenanmaan rahalla jonkinlaiseksi kultakyltiksi muualle päin maailmaa, että katsokaa, kuinka me hoitelemme vähemmistöjä.

Ei Ahvenanmaa ole mikään vähemmistö. Ahvenanmaa on ylimystö, se elää kullassa, kun me ryömimme köyhyydessä. On välttämätöntä, ed. Kekkonen, että seuraamme sitä, ovatko rahalliset suoritukset Ahvenanmaan suuntaan, joita meiltä menee, lain mukaisia. — Hyvää päivää, ed. Jansson. Hänkin on tullut paikalle.

Rouva puhemies! Anteeksi, tämä sivuepisodi oli vähän tarpeetonta. Ystävällisessä mielessä sen tein.

Ei meidän kannata avoin haava kyljessämme syyttää rahaa sen takia Ahvenanmaalle, että saamme leuhkia kansainvälisissä kokouksissa, kuinka me hoidamme hienosti näitä asioita. Sen mukaan, kuin on sovittu, annetaan rahaa eikä sillä tavalla, että se on ylenpalttista vuotamista sinne.

Ed. Jansson sanoi viimeksi täällä puhuessaan, että Ahvenanmaalta on tullut tänne enemmän rahaa kuin täältä mennyt sinne. Vuonna 1994

meni täältä 360 miljoonaa enemmän rahaa sinne kuin sieltä tännepäin. Se varmaan saattaa olla perusteltuakin, mutta meidän täytyy saada tietää, rouva puhemies, mistä on kysymys.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta on vuodelta 96, mutta me elämme nyt jo vuotta 98. Hallituksen kertomus on jo osa poliittista historiaa, ja niinpä vuoden 96 tapahtumiin perehtyminen oli aloitettava alusta. Sen vuoksi näkisin mielekkäämmäksi, että hallituksen kertomukset saataisiin eduskuntaan nopeammassa tahdissa kuin nyt tapahtuu. Tästä on ollut puhetta jo aikaisemminkin näiden kertomusten käsittelyn yhteydessä.

Valtiontalouden velkakierteen katkaiseminen on yksi hallituksen keskeisistä tavoitteista. Hallituksen talouspolitiikan päätavoitteena oli ja on yhä työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Eri toimenpitein ja talouskasvun myötä on työttömyys jonkin verran alentunut. Kertomusvuonna työttömyysaste oli keskimäärin 16 prosenttia. Tämän päivän tuoreet tilastot huhtikuun osalta kertovat työttömyyden alentuneen 14,3 prosenttiin.

Hallitus jatkoi vuonna 96 tiukkaa taloudenpitoa ja säästökuuria. Hallituksen talouspolitiikan uskottavuutta toki lisäsivät 10 miljardin markan menoleikkaukset. Samalla ne loivat paremmat edellytykset Suomelle liittyä yhteiseen eurooppalaiseen Talous- ja rahaunioniin. Säästöt olivat välttämättömiä, mutta niiden osoite ei välttämättä ollut oikea.

Tuntuu hieman kummalliselta säästää opetus- ja sosiaalitoimen eri aloilla samalla, kun esimerkiksi sotilaallisen maanpuolustuksen menot kasvoivat vuonna 96 lähinnä Hornet-hävittäjähanakintojen vuoksi peräti 12 prosenttia ollen 8,6 miljardia markkaa. Sotilaallisen maanpuolustuksen osuus oli suhteutettuna kansantuotteen 1,6 prosenttia eli lähes sama kuin edeltävänäkin vuonna, mutta markkamääräisesti katsottuna Puolustusvoimat ei ole pahemmin joutuneet säästämään.

Maanpuolustusmenot ovat kasvaneet viime vuosina, ja talouden säästökuurinkin aikana on aina puolustusmenoilta löytynyt tarvittavat rahat. Vuoden 98 lisätalousarvion yhteydessä eduskunta päätti valtuuksien antamisesta kuljetushelikoptereiden tilaamiseksi. Helikopteritilaukset tulevat räsittämään vuosiksi eteenpäin puolustusministeriötä ja koko valtiontaloutta.

Jo Hornet-hävittäjien kohdalla on nähty, mi-

ten kalliiksi monivuotiset materiaalitilaukset loppujen lopuksi meille tulevat. Sen vuoksi tunnetaan edelleen kohtuuttomilta sosiaali- ja terveysministeriön valmistelema lait, joissa esitetiin suurelle kansanosalle erittäin merkittäviä tulojen leikkauksia muuttamalla toimeentulotuen ja asumistuen välistä painotusta parempiosaisia suosivaksi. Lienee aiheellista kysyä, oliko ajankohta sittenkään oikea ja oliko lain sisältö kohtuuton kaikkein pienituloisimpia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Kun hallitusohjelma oli käsitellyssä ryhmässäni aikoinaan, esitin pieni- ja keskituloisten verotusta kevennettäväksi. Sen jälkeenkin olen eri yhteyksissä vaatinut pieni- ja keskituloisia suosivampaa tuloverotusta. Veronkevennysten olisi pitänyt olla mittavia, jotta niiden vaikutus olisi elvyttänyt maan taloutta jo tämän hallituskauden alkupuoliskolla väestön ostovoiman lisääntymisenä; sitä kautta olisi saatu raha kiertämään. Vuoden 96 osalta tuloveroluokkien rajoja ja markkamääriä suurennettiin 2 prosentin verran, mutta varsinkin pieni- ja keskituloisten väestön veronkevennysten olisi pitänyt olla huomattavasti suurempia, jotta sillä olisi ollut enemmän kansantaloudellista merkitystä ja hyötyä, josta voisimme tänäkin päivänä nauttia.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Oli hyvin mielenkiintoista kuunnella ed. Hurskaisen veropoliittisia linjauksia. Näihin linjauksiin minäkin henkilökohtaisesti voin pitkälle yhtyä. Huomauttaisin vain ed. Hurskaiselle, että koko vaalikauden ajan on veroministerin salkku ollut sosialidemokraattien hallussa ja tämä arvostelu nyt ilmeisesti suuntautuukin sinne.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Markku Pohjolan energiapoliittista puheenvuoroa silmälläpitäen, koska en ennättänyt siitä käytyyn debattiin. Voin oikeastaan yhtyä kaikkeen siihen, mitä ed. M. Pohjola toi esiin, koska se oli hyvin jäsenelty ja viisas puheenvuoro.

Energiapoliitikassahan meillä ei todellakaan ole mitään muuta mahdollisuutta kuin tehdä kauaskantoisia ratkaisuja ja ne kyetään tekemään vain teollisuuden ehdoilla. Kyseessä on perustavaa laatua oleva suuri talouspoliittinen linjaus, talouspoliittinen ratkaisu, ja ylipäätään Suomen osalta kilpailupoliittinen ratkaisu sitä silmällä pitäen, kuinka elinkeino- ja teollisuuspolitiikkamme kehittyy. Siinä suhteessa kyseessä on kauaskantoinen tulevaisuutta koskeva ratkaisu.

Suhtautuminen ydinenergiaan on Suomessa jotenkin ongelmallista. Näyttää siltä, että vaikka

perusteltua tietoa on saatu erittäin paljon, tieto ei näköjään kykene voittamaan niitä tunteenomaisia ennakkoluuloja, joitten perusteella monet asioita lähestyvät.

Kyseessä on tavallaan kaksi erillistä ratkaisua. Valtion tehtävänä on vain myöntää rakentamislupa ja tietenkin lupaa myöntäessään sen on arvioitava turvallisuuskysymykset ja ympäristökysymykset. Muuta tekemistä valtiolla ei tässä ole.

Taloudelliset kysymykset, tarvekysymykset, tekniset kysymykset ja tällaiset ratkaisee rakentaja eli teollisuus. On jotenkin surkukupaisaa, kun ydinenergian vastustajat puhuvat, ettei tarvetta olisi ja että rakentaminen tulee niin ja niin paljon maksamaan. Nämä ongelmat eivät kuulu vähääkään vastustajille, vaan ne kuuluvat sille, joka rakentaa, joka arvioi yrityksen kannattavuuden ja tarpeen. Teollisuus ei missään tapauksessa rakenna ydinvoimaa, jos se katsoo, ettei sille ole tarvetta ja että se ei ole taloudellisesti edullista.

Meillä on tällä hetkellä toiminnassa neljä ydinvoimalaa, jotka eivät ole tuottaneet minkäänlaisia ongelmia. Jos nyt rakennettaisiin viides, niin olisi kaiken järjen mukaan ajateltava niin, että tuo viides olisi kaikkein turvallisim, koska teknologia menee eteenpäin. Ed. Pohjola aivan oikein huomautti siitä, että me ostamme tällä hetkellä ulkoa todennäköisesti voimaloitamme heikompi tasoisista voimaloista jatkuvasti sähköä ja näin pidämme yllä näin tuotantoa. Tämä ei ole missään tapauksessa turvallisuuspoliittisestikaan oikea ratkaisu.

Ydinvoimala on turvallinen. Siitä on näyttöjä kautta maailman. Ne pari ongelmaa, joita on syntynyt, eivät saa sokaista meitä tässäkin asiassa. Se on myös ympäristöystävällisin ratkaisu, koska, kuten aivan oikein muun muassa ed. Tiuri toi esille, ilman ydinvoimaratkaisua emme kykene suoriutumaan kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteistamme, muun muassa Kioton sopimuksesta.

Jäteongelmaa on paisutettu suotta. Suomessa tällä hetkellä neljä ydinvoimalaa tuottaa jätettä, joka on varastoituna vesisäiliöihin maan pinnalle, eikä kukaan ole puhunut mistään ongelmista. Jos tuo jäte sitten sijoitetaan maailman lujimpaan eli Suomen peruskallioon 500 metrin syvyyteen metallisäiliöissä, niin voidaan kuvitella, että siitä ei tule olemaan koskaan kenellekään mitään ongelmia. Korkeintaan seuraava jääkausi, jos sellainen on tulossa, kenties muuttaman miljoonan vuoden kuluttua — aikaisem-

min kuin miljoonien vuosien kuluttua se ei ole tulossa — vasta voisi peruskalliota vaurioittaa niin, että jäte jotenkin pääsisi kosketuksiin esimerkiksi ilman kanssa. Mutta miljoonien vuosien aikana jäte olisi jo ennättänyt puoliintua niin moneen kertaan, että sitä voisi ottaa vaikka suuhunsa, jos ylipäättään noissa jääkauden olosuhteissa olisi suun avaajia tällä maapallolla. Jotenkin tuntuu käsittämättömältä, että puhutaan, että ydinjäte ei olisi kallioperässä turvassa, kun Suomen kallioperä ei ole muutamien miljoonien viime vuosien kuluessa muuttunut miksikään ja kaikki tiedemiehet arvioivat, että korkeintaan seuraavan jääkauden aikana se voisi muuttua.

Ed. Roos merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ryhäsen puheenvuorossa oli monta aivan olennaista seikkaa.

Yksi, jota haluaisin kommentoida, oli se, kun hän sanoi, että ydinvoima ei ole tarvekysymys valtion vinkkelistä katsottuna. Kyllä se ymmärtääkseni on tarvekysymys myös valtion puolelta katsottuna ihan yksinkertaisesti siitä syystä, että pirstoutunut elinkeinorakenne saattaa johtaa tilanteen siihen, että yritykset lyhytnäköisesti vievät tuotantonsa pois Suomesta sen takia, että ei ole energiaa saatavissa tai että sitä saadaan helpommin muualta. Tällöin valtion tulee astua mukaan kuvaan ja nähdä kokonaistarve ja tehdä myös suunnitelmat tästä tarpeesta lähtien. Tämä ihan pikku tarkennuksena ed. Ryhäsen muuten erinomaiseen puheenvuoroon.

Toinenkin seikka pisti hiukan korvaani. Ed. Ryhänen sanoi, että todennäköisesti ostamme energiaa, sähköä, heikommista laitoksista kuin mitä meillä itsellämme on. Tämä sana todennäköisesti oli tässä aivan turha. Kun vuosikaudet osallistuin energiapoliittisen neuvoston työhön sen puheenjohtajistossa, niin tiedän, että on olemassa aivan tutkittua tietoa siitä, että kyllä meidän ydinvoimamme, meidän ydinvoimalamme ovat aivan eri kategoriassa kuin ovat ne voimalat, jotka työntävät verkkoon sähköä, jota me sitten ostamme. Tästä tietysti aukeaa erittäin merkittävä moraalinen kysymys siinä mielessä, onko oikein, että me hylkääme itseltämme jonkun asian, mutta olemme valmiita hankkimaan sitä samaa asiaa huomattavasti kurjemmin tehtynä.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ed. Ryhäsen kanssa varmasti molemmat tiedämme, että tällä hetkellä istuu monipuoluehallitus ja sosialidemokratien hienot tavoitteet niin veropolitiikassa kuin monessa muussakaan eivät varmaan juuri sellaisinaan tässä monipuoluehallituksessa toteudu, mutta se ei suinkaan tarkoita sitä, että niitä ei voisi nostaa kerta toisensa jälkeen esille. Ehkäpä seuraava, toivottavasti parempi hallitus ottaa nämä huomioon.

Ed. Ryhänen otti esille ydinvoimalan turvallisuuden. On totta, että se on turvallinen silloin, kun ei tapahdu mitään poikkeavaa. Meidän ei pidä kuitenkaan unohtaa näitä tosi traagisia onnettomuuksia, sen enempää Tshernobyliä kuin Harrisburgia ja monia muita pienempiä onnettomuuksia. Tällä hetkellä on tietysti tärkeää se, että me pohdimme näitä eri energiavaihtoehtoja ja millä vaihtoehdoilla voimme toteuttaa Kioton sopimuksen tavoitteet.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Molempiin näihin kommenttipuheenvuoroihin on helppo yhtyä.

Ed. Hurskaisen puheenvuoroon sanoisin, että meillä on yhteinen tavoite: parempi hallitus. Pyrimme siihen.

Ed. Kekkoselle sanoisin, että minä mielelläni poistan tuon todennäköisesti-sanon puheestani. Halusin vain olla jotenkin pedantti tässä asiassa, mutta oli hyvä, että oikaisitte minua.

Turvallisuuskysymykseen on vielä sanottava se, että eihän esimerkiksi hiilen polttaminen ole ollenkaan, ei tänä päivänä kukaan voi sanoa, että se on turvallista. Hiili tappaa tänä päivänä joka päivä. Siis hiili on tappanut luontoa ja ihmisiä, turmellut luontoa paljon enemmän kuin voimme kuvitellaakaan, satakertaisesti, tuhatkertaisesti niin paljon kuin joku Tshernobyl. (Ed. Kekkonen: Kaivoksissa on kuollut tuhansia!) — Aivan. Nimenomaan ydinvoimala tuossakin suhteessa on turvallinen joka päivä.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Ryhänen erinomaisella tavalla täydensi käyttämäni puheenvuoroa. Mutta kun ed. Tiusanen, joka on juuri menossa puhumaan, esitti väitteen, joka tavaltaan kohdistui sekä käyttämäni puheenvuoroon että myös ed. Ryhäsen puheenvuoroon, niin sallittaneen tässä kommentti siihen.

Kun väitin, että jos Suomi aikoo pitää kiinni Kioton ilmastointisopimuksesta, sillä on vain

kaksi vaihtoehtoa, joko elintason lasku tai lisää ydinvoimaa, niin ed. Tiusanen kiisti tämän. On toki kolmaskin vaihtoehto, mutta se tulee veronmaksajille kovin kovin kalliiksi. Se on tämä nykyaikainen anekaus eli se, että Suomi saisi anteeksi omia päästöjään sijoittamalla muiden maiden ympäristönsuojeluun. Mutta kuten sanottu, tämä on kallis vaihtoehto enkä usko, että suomalaiset veronmaksajat ovat tähän valmiit menemään.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun tietääkseni tässä salissa ei kukaan ole esittänyt hiilivoimalaa vaihtoehtona ydinvoimalalle. Omassa vastauspuheenvuorossani toivoin, että eri energiavaihtoehtoja tutkittaisiin enemmän ja niistä etsittäisiin ratkaisuja, jolla voidaan toteuttaa myös Kioton sopimus. Varmaan fuusioenergia on yksi tulevaisuuden vaihtoehto. Maakaasun, vaikkakin se saastuttaa, siitä huolimatta näen myös yhtenä energiavaihtoehtona tulevaisuudessa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on sakeutumassa myös energiapolitiittinen keskustelu valtiovarainvaliokunnan mietinnön ja hallituksen kertomuksen pohjalta. Tietysti perusteita löytyy näiltä mietinnön sivuilta, mutta ei niille puheille, joita täällä puhuttiin jo, kun tätä asiaa aikaisemmin käsiteltiin, ennen edellisen käsittelyn keskeyttämistä. Nimittäin ei valtiovarainvaliokunta todellakaan ole millään lailla lähestynyt ydinvoiman rakentamisajatuksia, kuten täällä jo tänään aivan selvästi ne puheenvuorot oikaistiin, mitä aikaisemmin on esitetty. Kyllä valtiovarainvaliokunnan mietintö edelleenkin hyvin laajalla pohjalla katsoo Suomen energiapolitiikkaa, ja sellainen sanoisinko hysterian luominen, että ilman ydinvoiman rakentamista me emme pysty Kioton edellytyksiä täyttämään, ei ole kyllä millään lailla älyllistä eikä se pohjautu kyllä tietoon. Tätä asiaa on tutkittu hyvin paljon viime aikoina ja siitä on muun muassa Tampereen yliopiston toimesta julkaistu tutkimuksia. Teknillisen korkeakoulun tutkijat ovat selvittäneet asioita ja valtioneuvostokin selonteossaan. Ei ydinvoiman rakentaminen ole, ed. M. Pohjola, mikään tie Kioton sopimuksen hiilidioksidiehtojen täyttämiseen. Suomessa pitäisi joka notkolla ja saarelmassa suunnilleen olla oma ydinvoima, jos haluaisin hiukan tätä kärjistää, jos ydinvoimaa rakentamalla siihen asiaan haluttaisiin päätyä.

Ei todellakaan ydinvoimaloiden rakentami-

nen luo tätä mahdollisuutta. Sen pitää tapahtua hyvin laajalla paletilla, hyvin monella rintamalla yhtä aikaa. Ed. Hurskainen mainitsi nimenomaan maakaasun, joka korvaa hiilen käytön. Siihen liittyy energiategokkuuden lisääminen, energian säästö, tuulivoima, bioenergia, yleensä uudet uusiutuvat energiamuodot, hyvin laajalla rintamalla pitää edetä. Te puhutte anekaupasta. Ei ole yhtä autuaaksi tekevää asiaa kuten ydinvoima, joka tässä asiassa avaisi Kioton edellyttämän tilanteen, ei todellakaan. Monella tavalla pitää edetä. Valtiovalta on katsonut, että 300 megawattilla voidaan tehostaa nyt olemassa olevien ydinvoimaloiden tuotantoa. Se on aika iso luku sekin. Se on yksi reaktori, yksi klassinen Loviisan yksikkö, ja tuo 300 megawattia syntyy tehokkuuden lisäämisen kautta, ei uutta rakentamalla.

On hyvin monia asioita, jotka Kioton sopimukseen liittyvät, muun muassa se, miten vuoden 1990 hiilidioksidin laskennallinen arvo määritellään, onko se tällä hetkellä puheena ollut 53 miljoonaa hiilidioksiditonnia vai onko se ehkä 55 tai 57 miljoonaa tonnia. Tilanne on aika erilainen, kun nämä luvut lopullisesti syntyvät. Ne ovat kesken, ja EU:n ministerivaliokunta päättää asiasta 17 päivänä kesäkuuta toivon mukaan.

Arvoisa rouva puhemies! En haluaisi asettaa mitään komiteaa tai mitään ihmisryhmää jotenkin muita viisaammaksi, en tilintarkastajiaakaan. Hekin katsovat omien ideologioidensa ja aate-maailmansa läpi näitä asioita. Mutta valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä haluaisin todeta positiivisena sen, että kappaleessa "Erikoissairaanhoidon järjestäminen" mielestäni hyvin on näitä asioita nimenomaan eduskunnan toimesta analysoitu. Täällä todetaan muun muassa se, että ei voi katsoa markkinatalouden taikka nimenomaan siihen liittyvän kilpailun olevan ratkaisu sairaanhoidon ongelmien vaaamisessa ja niiden hoitamisessa, ja se on varsin hyvin todettu. Eli valiokunta yhtyy valtiontilintarkastajien toteamukseen, että markkinaperusteisuus ei sovi terveydenhuoltoon, ja se on hyvin ja lyhyesti todettu.

Kuitenkin joitakin asioita pitää hiukan kritisoida. On pakko kritisoida muun muassa valtiovarainvaliokunnan mietinnön sitä ajattelua, että jos potilaiden hoitoketju on oikein toteutettu taikka jos lyhythoitomalleja on toteutettu, niin ongelmat vähenevät tai poistuvat erikoissairaanhoidossa. Varmasti osittain näin onkin, mutta aivan selvästi on myös nähtävissä, että sellais-

sakin sairaanhoitopiireissä, joissa on hyvin paljon ja pitkään jo toteutettu lyhythoitosta hoitomallia, esimerkiksi päiväkirurgiaa, tai joissa on toimiva potilaiden hoitoketju eli potilaat eivät niin sanotusti makaa väärässä paikassa, niin sieläkin jatkuvat ongelmat.

Puhun kotialueeni sairaanhoitopiiristä, Kymenlaakson sairaanhoitopiiristä. Uskallan puhua siitä, koska tunnen sen tilanteen. Tiedän, että siellä on osaava ja ahkera henkilökunta. Siellä tehdään paljon työtä ja työ tapahtuu kulut huomioiden huomattavasti valtakunnan keskiarvoa edullisemmin, siis niin sanotusti hoidetaan halvemmalla. Onko se sitten hyvä vai huono, että halvemmalla hoidetaan, on eri kysymys, mutta joka tapauksessa menot hoitoyksikköä kohden ovat pienemmät kuin keskimäärin Suomessa. Kuitenkin terveyspalvelut ontuvat ihan sananmukaisesti. Esimerkiksi polvi- ja lonkkaproteesijonot eivät etene tällä hetkellä, ja nimenomaan ainoastaan kiireellinen jono etenee. Ensi kesä, jolloin suljetaan sairaansijoja, ennätyksellisesti vaikeuttaa tilannetta.

Tämä ei ole vain yhden Suomen osan ongelma vaan myös laajemmin. Kun samaan aikaan eduskunta käsittelee myös hallituksen kertomusta valtiovarain hoidosta ja tilasta vuodelta 1997 tässä talossa, eli ed. Hurskaisen toive siitä, että kertomusten käsittely nopeutuu, on nyt toteutumas- sa niin kuin pitääkin, niin siellä nämä samat ongelmat ovat jälleen nähtävissä. Eli tilanne on valtakunnassa vuoden aikana hankaloitunut tässä suhteessa.

Psykiatrisesta sairaanhoidosta on todettava se, että kun sairaalalaitosta on alasajettu ja hoitopaikkoja lopetettu, ja aivan oikein sinänsä, niin avohoitoa ei ole vastaavasti luotu, ja se on se huono puoli tässä asiassa. Potilaat ovat joutuneet osittain heitteille.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan myös se, että Suomessa hoidetaan potilaita muihin Oecd-maihin verrattuna edullisin kustannuksin. Tämä on tietysti hyvä huomio. Kuitenkin samalla on todettava, että Euroopassa, nimenomaan Euroopan unionin alueella lääkkeiden hinnat Suomessa ovat toiseksi kalleimmat ja potilaiden omat maksuosuudet, potilasmaksut, ovat toiseksi korkeimmat Länsi-Euroopassa. Tämä merkitsee sitä, että potilaat itse omalla taloudellaan osallistuvat huomattavan paljon maksujen kustantamiseen. Samaan aikaan tiedämme, että esimerkiksi päiväkirurgian yksikköhintaa potilaalle ollaan nostamassa 100 prosentilla. Tosin paljon se ei ole tietysti hoidon abso-

luuttiseen hintaan nähden tämänkään jälkeen, mutta 250 markkaa joka tapauksessa.

Mietinnössä on myös oma lukunsa Itämeren tilasta ja suojelusta, ja kun tämä on vuoden 1996 tilannetta heijastava, niin voidaan todeta, että 1997 ja 1998 eli tänä vuonna tilanne tulee olemaan ilmeisesti entisestään pahentunut. Itämeren tila, leväkukinnot, meren saastuminen on yhä uhkaavampaa ja täydellisempää. Kun nimenomaan samanaikaisesti esimerkiksi ympäristövaliokunta käsitteli vuoden 1997 tilannetta, niin aivan samalla tavalla voimme todeta tänäänkin, että itse lainsäädäntö ei ole tässä asiassa mennyt eteenpäin, vaikka esimerkiksi laivojen pilssivesien suhteen eduskunta on toivomuksensa ja halunsa ja tahtonsa esittänyt. Ravinnekuormituksessa Suomen osuus on edelleen ongelmallinen, vaikka se koko nettomäärästä on tietysti huomattavasti vähäisempi kuin esimerkiksi Venäjän osuus, mutta leväkukintojen suhteen se on ratkaiseva, niiden kukintojen suhteen, jotka tapahtuvat Suomen rannikolla.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin vielä ikään kuin keskusteluun energiasta todeta sen, että huolimatta siitä, että kukaan ei tässä salissa vaadi hiilivoiman rakentamista, niin Suomeen tälläkin hetkellä ihan tosissaan suunnitellaan hiilivoimaloita länsirannikolle ja muun muassa Kotkaan; siellä olisi kuitenkin kombivoimala, mutta yhtä kaikki polttaisi noin 510 000 tonnia hiiltä lisää vuodessa.

Ed. Holopainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusaselle haluaisin sanoa liittyen erikoissairaanhoidon, että valtiovarainvaliokunta otti kantaa lausunnossaan tähän kysymykseen, mutta me emme kovin syvälle voineet mennä sen johdosta, koska eri alueilla on omia ongelmia ja kunnat joutuvat tällä hetkellä valtavan suuriin rasituksiin nimenomaan erikoissairaanhoidon kohdalta. Sen johdosta olisi-kin hyvin tärkeää, että voitaisiin tehdä selvitys siitä, miten erikoissairaanhoidon maksujärjestelmissä voitaisiin päästä saman tasoiseen toimintaan maan eri osissa.

Esimerkiksi kotikaupunkini Kuopio kärsii erittäin paljon erikoissairaanhoidon kustannuksista. Me emme pärjää, jos emme saa jotenkin ratkaistua tätä talousloukkua. Muut kunnat eivät vastaa näistä menoista niin suuresti.

Vielä ed. Tiusasen puheenvuoron johdosta totea-aisin, että erikoissairaanhoidon selvitystyö pitäisi tehdä niin, että se olisi tasavertainen, ja myöskin siitä lähtien, että sinne missä on erityisosaamista, kohdennetaan esimerkiksi munuais-, aivo- ja sisätautipotilaita.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen totesi, ettei valtiovarainvaliokunta olisi ottanut kantaa ydinvoiman rakentamiseen ja ydinvoimaan. Ilmeisesti me ymmärrämme lukemaamme kovin eri tavalla. Otan kolme kohtaa esille valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä, joista mielestäni ilmenee selvästi valiokunnan kanta, jos vähänkään ajattelee.

1) Valiokunta katsoi, että sähkön saantimme ei voi perustua tuontisähkön varaan vaan oman perusvoiman tuotantomme on turvattava.

2) Energiastrategialla ei tule rajoittaa talouden kehitystä vaan tukea kilpailukykyisen tuotannon edellytyksiä ja taloudellisen kehityksen kautta työllisyyden hoitoa sekä yritystoiminnan tulevia investointeja Suomessa. Miten muutoin tämä voidaan tehdä kuin ydinvoimaa rakentamalla?

3) Valtiovarainvaliokunnan mielestä on valmistauduttava myös siihen vaihtoehtoon, että päätös ydinvoiman lisärakentamisesta tulee ajankohtaiseksi.

Ed. Ihmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusasen puheenvuoroon viitaten haluaisin todeta, että kun potilas sairastuu, ei hän ole lopultakaan kovin kiinnostunut siitä, hoidetaanko häntä perusterveydenhuollossa vai erikoissairaanhoidossa. Hänelle on pääasia, että hän selviytyy sairaudestaan, jos hänellä on akuutti sairaus, tai saa apua kroonisessa sairaudessa.

Haluankin tässä korostaa ehkäisevän terveydenhuollon merkitystä, koska sillä voidaan siirtää tautien syntyminen ja tuleminen aina myöhäisempään ajankohtaan. Meille on suuri merkitys sillä, että jos taudin on johonkin ihmiseen tultava, se ei tule häneen 50-vuotiaana, vaan se tulee jos on tullakseen 86-vuotiaana.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että Suomessa yleisesti katsoen on sairaanhoito ja terveydenhoito erittäin hyvällä tasolla verrataanpa sitä mihin maailman maahan tahansa. Lääketiede ja hoitotiede on korkeatasoista ja varmasti ajan tasalla.

Haluaisin vielä energia-asiasta lausua vain lyhyesti sen, että itse asiassa energiassa on vain

kaksi vaihtoehtoa: ydinvoima ja hiili. Vaikka kovasti maakaasusta puhutaankin, tämä on se tosiasia: ydinvoima on puhdasta ja hiili sottaa ja on terveydelle haitallista.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tiusanen totesi, että ydinvoiman lisärakentaminen ei ole tie Kioton sopimusten täyttämiseksi. Ei se ole mikään tie, mutta se tyydyttää kuitenkin energiatarpeen tavalla, joka toteuttaa samalla myöskin Kioton sopimuksen tarkoitusta. Minä en oikein käsittänyt, mitä ed. Tiusanen tällä tarkoitti, mutta näin se mielestäni on, kuin tässä lausuin.

Mitä tulee eri ydinvoimaloiden tehostamiseen, lisävoiman ottamiseen niistä, minä en ole asiantuntija asiassa, mutta en ole varma, onko tällainen tehostaminen aina turvallisuuden kannalta erinomainen asia. Riippuu vähän siitä, millä tavalla lisäteho niistä otetaan, tekeekö se tällaiset ydinvoimalat riskialttiimmiksi verrattuna siihen, että rakennetaan tänä päivänä nykyaikainen ja varmasti turvallinen, teknisesti varmistettu ydinvoimala. Nämä ovat varmasti huomattavasti parempia kuin nykyisin Suomessa olevat ydinvoimalat.

Mitä tulee ydinvoiman vastustukseen, minä luulen, että me kansanedustajat olemme pudonneet vähän kansan kelkasta. Ennen oli vaalitekkinen keino puhua ydinvoiman vastustajana, silloin sai ääniä, mutta tänä päivänä kansan keskuudessa siihen suhtaudutaan valtaosin myönteisesti tai välinpitämättömästi. Me elämme vanhoilla fraaseilla täällä eduskunnassa. Olisi meidän ehkä parasta tässä vähän tutustua kansan näkemyksiin.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aloitan ed. Aittoniemen repliikistä. Toivottavasti emme ole täällä sillä mielellä, että me vain mietimme, mikä tuo ääniä, ja kannanotot ovat sen mukaisia. Haluaisin tuoda esiin sen, että vanhoillista on nimenomaan olla suurten myllyjen puolesta. Rakennetaan suuri ydinvoimala ja ajatellaan, että ongelmat ratkeavat sillä. Väitän, että päinvastoin kehittämällä hyvin laaja-alaisesti Suomen energiateollisuutta ja -tuotantoa pystymme myös luomaan maallemme työpaikkoja ja vientiteollisuutta. Muun muassa energiatuonti on hinnaltaan tällä hetkellä pienempi kuin se energiateknikkavienti, mitä Suomi toteuttaa. Näin ollen bioenergiaan ja tuulivoimaan liittyvät asiat ovat tulevaisuuden asioita, ed. Aittoniemi.

Ed. Tykkyläiselle toteaisin, että ongelma on varmaankin, ettei erikoissairaanhoidon ja yleensä terveydenhoidon tilanne ole kaikkialla maassa saman kaltainen. Joka tapauksessa se on kaikkialla maassa menossa ongelmallisempaan suuntaan. Kolmen asiantuntijan selvitys, minkä sosiaali- ja terveysministeriö teetti, on eräs apu tässä asiassa. Mielestäni siihen liittyy hyviäkin puolia.

Ed. M. Pohjolalle toteaisin, niin kuin ed. Antvuorikin, että asia on katsottu kertaalleen, että mietinnön linjaukset sopivat myös tämänhetkiseen valtioneuvoston kantaan. Siinä ei kuitenkaan olla yksiselitteisesti ydinvoiman puolesta, vaikka ed. M. Pohjola ehkä itse näkee asian nimenomaan näin.

Ed. Jansson: Fru talman! Jag tänker beröra två frågor som var aktuella redan när statsrevisorernas berättelse för ifrågavarande år, 1996, skrevs och som fortfarande är aktuella.

Arvoisa rouva puhemies! Kahta kysymystä aion lyhyesti käsitellä. Toinen koskee lohikiintiötä ja toinen on se, mihin edustajakollega Aittoniemi viittasi, taloudelliset suhteet Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välillä.

Beträffande laxkvoten så kan man säga, att statsrevisorerna för 1996 t.o.m överraskande tog upp frågan och framförde mycket bestämda åsikter. Det var rätt förbluffande att så skedde, eftersom det är ärendet avsåg var 1996 och den händelse som beskrevs inträffande året efter, dvs. 1997, men kloka statsmän och -kvinnor har sagt att i förbindelse med revisorernas berättelse får man praktiskt taget avhandla vad som helst och eventuellt också litet hur som helst.

Ja, laxfrågan är en mycket gammal fråga och den är segsliten. Den blev rentav akut efter inträdet i EU. Jag går inte in på detaljer, men kan bara berätta att frågan delvis har fått en lösning efter det att högsta domstolen fattade avgörande eller meddelade beslut i kompetensvisten i fråga om fördelningen av laxkvoten för Finland och tiden för när man får fiska lax, som sagt frågor som har varit synnerligen aktuella också i år och som tyvärr kommer att bli det framöver.

Högsta domstolen kom till ett rättvist avgörande, som i hög grad avviker från det statsrevisorerna sade. Jag menar alltså med det att här gick statsrevisorerna, som i allmänhet brukar göra ett ganska bra jobb, grundligt vilse. Det är alltså så i EU att Finland tilldelas en bestämd

årskvot på lax som man får fånga. Sedan skall regeringen och Ålands landskapsmyndigheter, landskapsstyrelsen i praktiken, komma överens om när man får fånga lax och i vilken omfattning.

Men i förhållande till EU är regeringen ensam ansvarsmyndig och därmed också berättigad att bestämma när fisket måste upphöra ifall kvoten är fylld.

Lohikiintiöstä totean lyhyesti vain sen, että hieman yllättäen tilintarkastajat käsittelivät sitä kysymystä, vaikka se, mitä tapahtui, tapahtui viime vuonna ja kertomusvuosi on 96. Kuitenkin asia on yhä edelleen ajankohtainen ja se elää, tulee elämään jatkossakin. Näin on valitettavasti, kun on niin kutsuttu jaettu toimivalta, siis Ahvenanmaan viranomaisten, tasavallan viranomaisten ja EU:n välillä. Siihen pitää ehdottomasti löytää ratkaisu ja ratkaisuun päästään ainoastaan neuvotteluteitse. Korkein oikeus lausui juuri mielipiteenään ratkaisussa ajatuksen tähän suuntaan. Ainoastaan yhdessä ja neuvotellen pärjätään EU:ssa, kun kyse on yhteisestä kalastuspolitiikasta.

Toinen kysymys, rouva puhemies, on se ikuinen kysymys, kuka maksaa ja kuinka paljon. Kollegani ed. Aittoniemi siteerasi, ymmärsin, olin valitettavasti itse puhelimessa, vastausta kirjalliseen kysymykseen, ja kun ministeri Niinistö kirjoittaa, niin ilmeisesti siihen pitää luottaa. Lausun nyt kiitokset kollegoille Kekkonen ja Kokkonen, jotka puolustivat tarmokkaasti Ahvenanmaan asioita, kun en, kuten sanottu, valitettavasti voinut olla läsnä.

Mutta aivan oikein, kyse on nyt rahavirroista ja mahdollisesti ed. Aittoniemi luki tämän jo, ettei tarvitse lukea toista kertaa, tai kun toistaminen on kaiken viisauden alku, niin tottakai on paikallaan toistaa. Vastaus loppuu siis näin: ”Tilastokeskuksen selvitysten mukaan valtion menot Ahvenanmaalle olivat vuonna 1994 961 milj. mk ja tulot Ahvenanmaalta 606 milj. mk. Näiden viitteellisten selvitysten mukaisesti Manner-Suomi on nettomaksaja 355 milj. markan osuudella. Vuoden 1996 osalta on toistaiseksi käytettävissä vain vastaavat tiedot menojen osalta. Valtion menot Ahvenanmaalle olivat mainittuna vuonna 1964 1064 milj. mk. Tiedot tulojen jakautumisesta maakunnittain saadaan tämän vuoden loppupuoliskolla. Vasta tällöin saadaan selville, oliko Manner-Suomi vuonna 1996 suhteessa Ahvenanmaahan nettomaksaja vai nettosaaja.”

Todella merkittävä kannanotto. Nyt en mene yksityiskohtiin, vaan ilmoitan ainoastaan, että

minäkin aion kysyä valtioneuvoston asianomaiselta jäseneltä: Mihin nämä tiedot perustuvat ja millä tavoin on tultu tällaisiin päätelmiin? Aina-kin minut ne yllättävät melko lailla.

Asia on mielenkiintoinen, taloudellisesti pieni, mutta totta kai tällainenkin keskustelu sopii asiaan, jolloin käsitellään valtioneuvoston tarkastajien kertomusta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ahvenanmaata koskevan puheenvuoroni perimmäinen tarkoitus oli osoittaa, kuinka jälkijättöistä valtion rahavirtojen seuranta on, eli niin kuin ed. Janssonin totesi, viimeiset vertailuluvut ovat vuodelta 94. Kuitenkin meillä on esimerkiksi tasausprosentti Ahvenanmaan suuntaan ja sitä pitäisi vuosittain tarkistaa. Meillä sitä ilmeisesti tarkistellaan, kuinka sattuu, koska meillä ei ole mitään seurantaa.

Tämä oli varmasti yllätys myös ed. Janssonille sikäli, että jossakin aikaisemmassa puheenvuorossaan päiviä tai viikkoja sitten hän totesi, että Ahvenanmaa — tai taisi olla ihan välihuuto vain — on nettomaksaja Suomen suuntaan. Nyt me tässä näemme, että Suomi ja sen köyhät mannermaan asukkaat rahoittavat upporikkaita ahvenanmaalaisia 350 miljoonalla markalla vuodessa. Se on aikamoinen tieto loppujen lopuksi. Siinä mielessä ministeri Niinistön suuntaan syvä kumarrus, että hän on niitä ainoita, jolta on saatu todella rehellisiä vastauksia ministeriöstä. Yleensä ne kaikki ovat selitelyjä, mutta tämä on suora ja selkeätä kantaa.

Rouva puhemies! Meillä on tästä asiasta ed. Janssonin kanssa ikuinen kiista, mutta kunnioitan häntä syvästi fiksuna ja älykkäänä kansanedustajana.

Mitä tulee vielä lohikiistaan, niin mitä se sellainen lohista neuvottelemisen on? Neuvotellaan, mutta Ahvenanmaan kiintiöt ovat kokonaan oma asiansa. Nälkiintyneet Pohjanlahden ja muiden alueiden kalastajat eivät saa kalastaa mitään muuta kuin muutamia senttejä, kun te keräätte siellä kaikki lohet omaa yltäkylläisyytänne lisäämään ja 350 miljoonaa markkaa rahaa vielä kuukun päälle. Kyllä tämä asia alkaa olla aika kohtuuton.

Ed. Jansson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jätän nyt propagandistiset puolet pois ja vastaisin näin, koska asiaa tutkitaan. Tähän asti ainakin on ollut tällainen nyrkkisääntö, että kaikki oikeudelliset, fyysisetkin henkilöt Ahvenanmaalla maksavat verot,

maksut ja kaikki, välilliset ja välittömät, kuten tavalliset ihmiset ja firmat. Kun niin tehdään ja sieltä maksetaan valtion kassaan 100 miljoonaa markkaa, niin Ahvenanmaalle itsehallintoa varten tulee takaisin 73. Tässä on se haarukka, 100—73.

Toisaalta on myönnettävä, että kyllä elämä EU:ssa on aika monimutkaista nyt eikä ole ihan selvää kuvaa siitä, miten ja milloin kaikki rahavirrat kulkevat. Tämä on tärkeä asia, koska on veronmaksajien rahoista kyse. Totta kai on myös eduskunnan valvossa ja tarkkailla ja osallistun siihen. Kuten sanoin, laadin kirjallisen kysymyksen. Katsotaan sitten, mitä ao. ministeri vastaa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja työjaosto varsin perusteellisesti paneutui tilintarkastajien näkemyksiin erikoissairaanhoidosta ja perusterveydenhoidosta sekä työllisyyskysymyksistä. Valtiontilintarkastajat olivat todenneet, että sosiaali- ja terveystalouden saatuavuus ja laatu on kertomusvuoden 96 loppuun mennessä yleensä kyetty turvaamaan, vaikka kuntien valtionapuja on jouduttu tuntuvasti leikkaamaan. Kunnan perustavaa laatua olevaa vastuuta perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon järjestämisestä on kertomuksessa korostettu, ja se on meidän kaikkien syytä muistaa.

Monissa kunnissa ja sairaanhoitopiireissä yhteistyö toimii asiantuntijakuulemisten perusteella varsin hyvin. On kuitenkin myös kuntia, joissa perustalvet ovat heikentyneet ja potilaita hoidetaan tarpeeseen nähden väärässä paikassa. Näin kustannukset nousevat useissa kunnissa varsin kestävämmiksi. Valtiovarainvaliokunnassa katsottiinkin, että tällainen kehitys on esitettävä hoidon oikealla porrastuksella. Terveystalvet on taattava riittävät resurssit viivyttyksettömän ja ammattitaitoisen perusterveydenhuollon järjestämiseen kotikunnassa.

Valiokunnassa käytiin keskustelua myös väestövastuusta terveydenhuollosta. Se sai erittäin laajaa kannatusta, koska se parhaalla tavalla turvaa palveluiden saannin. Valiokunnassa keskusteltiin myös kuntien velvollisuudesta vastata todella sekä perusterveydenhuollosta että erikoissairaanhoidosta. Muodot voi jokainen kunta päättää itse.

Erikoissairaanhoidolle on ollut viime vuosina luonteenomaista voimakas avohoitopainotteisuuden lisääntyminen, hoitokasojen määrän kasvu ja hoitoaikojen lyheneminen. Niin sanotut

lyhyhoitomallit ovat lisänneet henkilökunnan työ määrää. Silti henkilöstön määrää ei ole lisätty eikä myöskään sijaisia monilla paikkakunnilla ole käytetty. Näin työssäoleva henkilökunta on joutunut huomattavan työpaineen alaiseksi. Pyydän arvoisia edustajia muistamaan, että vielä vuonna 97 on tehty varsin laajoja valtionosuusleikkauksia, jotka ovat heikentäneet käsiteltävänä olevasta kertomusvuodesta huomattavasti kuntien mahdollisuuksia selviytyä perustehtävistään. (Ed. Pekkarinen: Ja 98!) — Ja vielä 98 on jatkettu, aivan oikein, kuten valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja hyvin oikaisi.

Suomessahan hoidetaan potilaita muihin Oecd-maihin verrattuna varsin edullisin kustannuksin, joten ei meillä todellakaan kunnissa eikä kuntayhtymissä tuhlata. Kuntien väliset erot terveydenhoidon kustannuksissa yhtäältä laitosten ja toisaalta kuntien välillä ovat valtiontilintarkastajien mukaan kuitenkin suuret. Tässä on varmasti kuntien välisellä yhteistyöllä paljon tehtävää.

Toinen tärkeä kysymys ja tarkkailun kohde sosiaali- ja työjaoston toiminnassa oli työvoimapolitiikka. Valtiontilintarkastajat olivat kertomuksessaan kiinnittäneet huomiota työttömyyden hitaaseen alenemismuutokseen. Kyseisenä kertomusvuonna työttömyyden väheneminen perustui lähes yksinomaan työhallinnon koulutus- ja tukitoimenpiteisiin, jotka nostettiin maksimitasolle. Kuitenkin sosiaali- ja työjaostossa asiaa selvitellessä tultiin johtopäätökseen, että työttömyyden aleneminen pitkällä tähtäyksellä riippuu ennen kaikkea harjoitettavasta talouspolitiikasta. Näinhän talousneuvosto on myös todennut, että työllisyyden kohoaminen ja tuotannon ripeä, tasainen kasvu ovat toistensa edellytyksiä. Työttömyys ei laske, kuten valtiontilintarkastajat ovat todenneet, ellei myös verotusta, sosiaaliturvaa, työvoimapolitiikkaa ja palkanmuodostusta saada tukemaan nykyistä paremmin työllistymistä.

Pahimmaksi esteksi työllistämiseksi asiantuntijakuulemistenkin perusteella nähtiin erityisesti pk-sektorilla korkeat välilliset työvoimakustannukset, jotka ovat haitanneet muun muassa ikääntyneiden ja yleensä vähemmän koulutettujen työntekijöiden työllistämistä.

Ikääntyneiden työttömien pääsy avoimille työmarkkinoille on tälläkin hetkellä vaikeaa työllisyystilanteen ja asenteiden takia. Tehdyt palvelutarveselvitykset ovat osoittaneet, että tälle kohderyhmälle voidaan räätälöidä erilaisia mahdollisuuksia työelämään. Erilaisia koulu-

tuksen, kuntoutuksen ja tukityön yhdistelmiä onkin pyritty ottamaan käyttöön, vaikka tällaiset palvelukokonaisuudet ovatkin osoittautuneet pitkäkestoisina nykysäännösten puitteissa vaikeiksi toteuttaa. Myös ammatillisen liikkuvuuden parantamisessa sekä työttömyyden ennalta ehkäisyssä ja hoidossa keskeisiä ovat koulustoimenpiteet.

Valtiontilintarkastajat ovat puuttuneet kysymykseen, joka on tässä salissa ja valiokunnissa usein noussut keskeiseksi kysymykseksi, eli työvoimakoulutuksen vaikuttavuuteen kohdistuu suuria odotuksia. Koulutuksen avulla pitäisi voida vähentää työttömyyttä ja parantaa koulutukseen osallistumisen ammatillisia valmiuksia. Sosiaali- ja työjaostossa pidettiin tärkeänä, että työvoimapolitiittisen koulutuksen arviointia tuetaan ja koulutuksen vaikuttavuutta seurataan. Valiokunnan mielestä onkin välttämätöntä panostaa korkeaan osaamiseen ja koulutuksen kautta tapahtuvaan mahdollisimman tehokkaaseen työllistymiseen. Tämän vuoksi suurin osa koulutuksesta tulisi järjestää tutkintotavoitteisena ammatillisena koulutuksena.

Saaduissa selvityksissä työvoimakoulutushankinnat tehdään nykyisin tarjouspyyntömenettelyjen pohjalta. Valtiovarainvaliokunta lähtee siitä, että hankintapäätöksen perusteena on tällöin käytettävä kokonaistaloudellista edullisuutta, jolloin keskeisenä arviointiperusteena on oltava hinta — laatu-suhde. Opiskelijatyöpäivän hinta ei saa olla valintakriteeri. Päivähinnan tulee muodostua kokonaistaloudellisesti edullisesti tehtyjen hankintojen pohjalta.

Juuri opiskelijatyöpäivän hintahan on ollut viime vuosina useinkin keskustelun aiheena, kun työnantajat toteavat, että useille aloille ei saada henkilöstöä ja on suoranaista työvoimapulaa. Esteenä on usein kerrottu olevan se, että lisä- ja täydenniskoulutuksen koulutustyöpäivän hinta on niin korkea, että koulutusmahdollisuuksia on vaikea toteuttaa. Ei varmaankaan ole kokonaistaloudellisesti järkevää, jos ne työpaikat, jotka syntyvät, kärsivät työvoimapulasta sen tähden, ettei nähdä sitä, että koulutustyöpäivän hinta voi hyvinkin merkittävästi vaihdella. Työvoimakoulutuksen tuleekin olla osa koko koulutusstrategiaa, jotta eri koulutusjärjestelmät saataisiin toimimaan samaan suuntaan, vastaamaan elinkeinoelämän tarpeisiin ja palvelemaan parhaalla mahdollisella tavalla työllistymistä.

Yhteistyötä eri viranomaisten ja yritysten välillä on lisättävä ja käytettävä myös alueellista asiantuntemusta hyväksi samalla, kun työvoima-

koulutukselle turvataan riittävät resurssit. Näkisin, että työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tärkeä osa tulevaisuuden koulutusstrategiaa. Niillä on mahdollisuus maakunnallisesti vaikuttaa koulutuksen suuntautuneisuuteen. Toivottavasti tätä asiantuntemusta käytetään riittävästi hyväksi.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Pariin kolmeen sellaiseen asiaan, johon valiokunnan mietintö puuttuu, haluan tässä kajota.

Ensimmäinen liittyy ammatilliseen koulutukseen ja sen työllisyyttä edistävään vaikutukseen ja rooliin. Sanomaani ei ole kuitenkaan käsitelty varsinaisesti mietinnössä, ja oikeastaan juuri siksi, kun kuitenkin tämä aihepiiri on esillä, halusin nämä ajatukseni tässä esille tuoda, ajatukset, jotka kohdistuvat siihen tosiseikkaan, että Suomessa peruskoulun jälkeisen ja yliopiston koulutuksen väliin jäävän koulutuksen viime vuosien kehittäminen ylivoimainen painopiste on ollut ammattikorkeakoulutuksen kehittämisessä. Ensiksi kokeilusta liikkeelle, sitten eräät oppilaitokset vakinaisiksi, sitten vakinaisten ja koehankkeitten laajentuminen sekä koulutusaloittain että maantieteellisesti.

Tämä on se prosessi ja tie ollut niin, että tänä keväänä hallitus teki viimeiset päätökset uusista laajentumisista ja uusien oppilaitosten mukaan ottamisesta vakinaisiksi ammattikorkeakouluiksi. Hallituksen päätöksen taustalla on ajatus siitä, että näitä laajentumisia ei enää tehtäisi. Rinnan näiden ratkaisujen kanssa, jotka koskevat erityisesti ammattikorkeakoulua, hallituksen piirissä ja opetushallinnon piirissä on lähdetty siitä, että koulutusrakenteista poistuisi opistoasteen koulutus, keskiasteen koulutuksen opistotaso poistuisi, että nyt tulevana syksynä rekrytoitaisiin viimeisen kerran opistoasteelle opiskelijoita.

Arvoisa puhemies! Kysymys mielestäni kuuluu, onko vielä Suomen koulutusjärjestelmä valmis astumaan tällaiseen asetelmaan, jossa päädytään jo ihan lyhyessä aikatahtaimessa tilanteeseen, jossa ammatilliset tutkinnot olisivat yhtäältä ammattikorkeatutkinto ja toisaalta ammatillisen peruskoulutuksen tutkinto niillä opetussisällöillä, koulutussisällöillä, mihin tutkinnot nyt rakentuvat. Kysymys kuuluu, jääkö siihen väliin sellainen gäppi, että työelämä itse asiassa tarvitsisi sellaisia osaajia, jotka välttämättä eivät ole vielä ammattikorkean tasossa, mutta jotka tarvitsisivat vähän enemmän tietoja ja taitoja kuin perinteinen ammatillinen perustutkinto parhaimmillaan voi antaa.

Kuulun niiden joukkoon, jotka epäilevät, että näin nopeasti tällaiseen rakenteeseen meneminen ei välttämättä ole paras mahdollinen ratkaisu. Haluankin tässä yhteydessä lausua omana toiveenani sen, että opistoasteen koulutus voisi vielä jatkua ainakin toistaiseksi, että ei päädyttäisi vielä siihen, että nyt tapahtuva haku on viimeinen opistoasteelle, vaan että opistoasteen hakua voitaisiin muutamana tulevana vuonna vielä jatkaa, ainakin niin kauan, kunnes tiedetään, ovatko uudet ammattikorkeatutkinnot juuri sitä, mitä työelämä tarvitsee, ja ovatko uudet ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnot sitä, mitä siellä tarvitaan. Minusta opistoasteen jatkaminen tässä mielessä voisi olla semmoinen hyvä pehmennys, semmoinen vara, joka ei venettä kaataisi, mutta joka olisi monen nuoren kannalta hyvä ratkaisu, ja varmastikin työelämän tarpeidenkin kannalta se olisi hyvä ratkaisu.

Tämän tyyppiseen ajatukseen liittyy myös sellainen seikka, mikä minusta ei ole aivan vähämerkityksellinen, se seikka, että nyt kun viimeiset ammattikorkeapääötökset on tehty, nythän on syntymässä tilanne, jolloin 51 ammattikouluyksikköä jää ilman ammattikorkeakoulustatusta. Jos näiltä koulutusyksiköiltä poistuu vielä opistoasteen koulutus, käy kyllä aivan ehdottomasti sillä tavalla, että näiden koulutusyksikköjen vetovoima ei riitä jatkossa kilpailemaan opiskelijoista, kilpailemaan koulutettavista, koska ilman muuta vetovoima on suurin niillä ammatillisen koulutuksen yksiköillä, joilla on tuo status, tuo imutekijä, tuo voimatekijä, mitä ammattikorkealle niille voi antaa. Tästäkin syystä olisi hyvä, jos nämä nyt ikään kuin väliinpuotoajiksi jääneet opilaitokset voisivat saada pitää tätä opistoastetta vielä vähän pitempään kuin vain nyt tämän yhden rekrytointivaiheen, mikä paraikaa on meillä.

Vielä kolmas seikka, mikä puoltaa tätä menettelyä, liittyy mielestäni ammatillisen koulutuksen koulutustarjonnan alueelliseen puoleen. 80-luvulla ammatillinen koulutus laajeni lähes kaikkiin seutukuntiin, ei aivan, mutta aivan ylivoimaiseen valtaosaan maan vajaan 90 seutukunnasta, ja vielä näihin seutukuntiin tuli pääsääntöisesti myös opistoasteen koulutusta. Nyt, kun monet näistä eivät saa ammattikorkeastatusta ja kun opistoaste häpyy, käy tosiasiasa niin, että tällaisten seutukuntien koulutuksellinen asema heikkenee selvästi tilanteessa, jossa muutoin maassa koulutusasteet, kiitos ammattikorkeakoulun, ovat kohenemassa ja paranemassa. Jos vielä käy, kuten pelkään, että imu ammattikor-

keakouluyksikköihin ja niiden kanssa toimiviin ammatillisen peruskoulutuksen koulutusyksiköihin on kova, niin on vaarassa todella, että monet seutukunnat menettävät kokonaan ammatillisen koulutuksen koulutusyksiköt. Tämäkin seikka muun ohessa, sillä on muitakin vaikutuksia, mutta muun ohessa tämän seikan tiedostaminen tukisi kyllä sitä ajatusta, että tätä opistoastetta voitaisiin jatkaa.

Arvoisa puhemies! Toiseen asiaan vielä aivan lyhyet huomiot. Se asia liittyy nimenomaan aluepoliittiseen rahoitukseen, erityisesti elinkeinosektorin aluepoliittiseen ja alueperusteiseen rahoitukseen. Olen monta kertaa aiemminkin siitä täällä puhunut, mutta en malta olla nyt jälleen kerran, kun tätä kertomusta käsitellään, puhumatta tästä, muistuttamatta siitä, että Suomi toisin kuin useat muut EU:n jäsenmaat on ajanut ennen kaikkea yritys sektorin tarvitseman aluepoliittisen rahoituksen lähes nolllille, ei aivan nolllille, 250 miljoonaa, mutta ei se ole kyllä kerta kaikkiaan mitään tilanteessa, jossa t&k-rahoitus on 5,5 miljardia markkaa. Se on hyvä, että t&k-rahoitus kulkee näitä latuja. Se on ollut tärkeä ja paikallaan, mutta kyllä aika hankala on se tilanne, mihin on ajauduttu. Kumminkin puolen Suomen kannalta nimenomaan aluerahoitus on tärkeä.

Kerron yhden maakunnan tilanteesta. Keski-Suomessa Euroopan unionin alue- ja rakenneohjelmat on laadittu niin, että niissä ohjelmissa on tarkoitus ollut nimenomaan kehittää paikallista yrittäjyyttä, luoda sille edellytyksiä, vahvistaa sen perustaa, tietotaitoa, osaamista, ja näihin tarkoituksiin piti suunnattaman ne voimavarat, mitä EU:sta saadaan. EU on pitänyt lupauksensa, sieltä rahat tulisivat, mutta kun näiden EU-rahojen saanto edellyttää sitä, että Suomesta löytyy kansallinen osarahoitus, ja kun Suomen, ennen kaikkea KTM:n, asianomaiset rahat on ajettu alas, niin on käynyt ja syntymässä tilanne, jossa ei tule kauppa- ja teollisuusministeriön kautta riittävästi rahoja näiden ohjelmien toteuttamiseksi.

Minun toiveeni on, että hallitus ensi vuoden 1999 budjettia laatiessaan huolehtisi tästä kansallisen rahoituksen riittämisestä nimenomaan kauppa- ja teollisuusministeriön puolella näitten yrityshankkeitten kansallisen rahoituksen osalta.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kysymys, jonka ed. Pekkarinen esitti, eli onko Suomi valmis astumaan tällai-

seen järjestelmään, jääkö gäppi todellisen tarpeen ja uuden järjestelmän väliin, on varmasti ihan aiheellinen. En epäile yhtään ed. Pekkarisen vilpitöntä huolta tästä alueellisesta näkökulmasta, mutta kun hän samassa puheenvuorossaan puhui siitä, että yritykset eivät saa tukea, ja kertoi tämän esimerkin Keski-Suomesta, ja sitten hän puhui alueellisesta koulutuspaikkojen poistumasta, näin hän varmaan tarkoitti, kyllä tästä tietysti herää se kysymys, onko alueelliselle opettamiselle ylipäättänsä kysyntää. Siis kun tällä hetkellä on kamppailu, taistelu jokaisesta koulutuspaikasta, ei niin, että sinne pyrittäisiin, vaan siitä, minne niitä perustetaan, niin on kyllä tuhannen taalan kysymys, mihin me koulutusta rakennamme. Rakennamme me koulutusta jollekin sellaiselle seudulle, jossa koulutukselle, kun opiskelija on valmistunut, ei ole minkäänlaista kysyntää?

Katselen ed. Pulliaiseen päin. Minulla on ollut tilaisuus olla Oulun ympäristössä katselemassa sitä high techia, joka siellä on, jossa koulutus ja työpaikat kohtaavat, mutta sitten olen käynyt monella monella paikalla Suomessa, jossa koulutetaan ihmisiä ei mitään varten. Vaikka tämä varmasti kuulostaa vähän julmaltakin sanoa näin, mutta kyllä vähenevien resurssien maailmassa minusta pitäisi jonkinlainen kohtaanto tapahtua sen välillä, missä koulutetaan ja miten koulutetaan ja mitä varten koulutetaan ja mikä on paikka sitä varten.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen pohti aivan oikein tätä koulutuskysymystä ja sitä, kun opistoaste lakkautetaan, korvaako ammattikorkeakoulu ja toisaalta taas kouluaste sen tarpeen, mitä opiskelussa tarvitaan. Tämä pohdiskelu on aivan aiheellista, vaikka tästä aikataulustahan on pitkän aikaa sitten päätetty, muistaakseni edellisen hallituksen aikana. Olin jo silloin ammattikorkeakoulun hallinnossa mukana ja muistan olleeni seminaarissa, jossa sanottiin, että vuonna 2000 opistotaso lakkautetaan, ja ihmetelin silloin, olemmeko valmiita ja onko koulupuolella esimerkiksi sopeuduttu siihen ja miten tämä väli täytetään.

Ed. Kekkoselle sanoisin alueellisesta koulutuksesta, onko se oikein suunnattua, jos sille ei ole käyttöä, että sitä voi miettiä myös toisin päin: Jos alueella ei ole korkeatasoista opetusta, voi myös olla, että osaamista ei sille alueelle riittävästi tule, jolloin myöskään kehitystä ei tapahdu. Sen vuoksi on tärkeää, että esimerkiksi ammatti-

korkeakouluissa säilytetään korkea taso, että niitä ei perusteta pelkästään alueellisilla perusteilla, vaan niitten pitää ehdottomasti liittyä alueelliseen kehittämisohjelmaan ja tukea painopiste-alueita. Mielestäni nyt tässä asiassa on aika pitkälle onnistuttukin.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn näihin huoliin, joita täällä etenkin ed. Pekkarisen toimesta tuli esiin. Samalla näkisin kyllä tämän asian vähemmän problemaattisena, kuitenkin niin, että tietty verkostuminen, joka joka tapauksessa tulee tapahtumaan ammattikorkeakouluista ympäristöön, saattaa tämän ylimenovaiheen aikana tukea opistoja ja niiden ikään kuin poismenon jättämää koulutuksellista aukkoa.

Aivan oikein, niin kuin ed. Kekkonenkin puhui siihen suuntaan, että pitää olla kysyntää opetukselle, ja ed. Pekkarinen taas pohti, ovatko nimenomaan ne opistot, jotka vielä toimivat — 51 kappaletta — ja jotka ovat häviämässä, nimenomaan se koulutusmuoto, jolle on kysyntää. Näkisin asian niin, että ammattikorkeakoulujen kehittäminen ja verkostoituminen mahdollistaisi ed. Pekkarisen huolen eliminoitumisen eli se osaaminen, se kysyntä, ehkä siirtyy sitten ammattikorkeakouluun. On aivan totta, että yksi vuosi tuntuu todella lyhyeltä ajalta tässä asiassa.

Lopuksi ammattilukio on ehkä sen tyyppinen koulutustapa, joka on astumassa kuvaan mukaan ja jossa on jo mukana sellaisia elementtejä, jotka vahvistavat ammattikorkeakoululinjaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen ilmiselvästi oikein kuvasi ilmiön. Kysymyshän on siitä, että on menossa selvä karsinta, jossa kuitenkin ratkaisevaa on se, onko kilpailu laadullisesti todellista vai illusoorista. Siis nythän on mahdollista, ed. Pekkarinen, niin, kun te käytitte sanaa status, että pelkkä status on kilpailuvaltti ilman, että statuksen takana on todellista tasoa. Tämähän tässä on se kaikkein vaarallisin asia, toisin sanoen että tuudittaudutaan siihen, että kun on saatu status, se riittää kilpailuvaltina tässä karsinnassa, ja niin on ajaututtu ojasta allikkoon (Ed. Huotari: Eikä ole!) koko ammattikorkeakouluasiassa. Silloin jos näin käy, ed. Huotari, on ajaututtu siihen täsmälleen, jos ei todellista osaamista ole takana. Ed. Huotari ei ollut täällä talossa silloin, kun me kävimme ministeri Taxelin kanssa tästä tunnin otelun tässä salissa aikoinaan. Silloin kun tällaiseen järjestelmään men-

nään — se oli minun tavoitteeni — sen pitää olla todellista eikä kuvitteellista tasoa. Pelko tässä on, että se on kuvitteellista tasoa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilokseni totesin, että edustajat Huotari ja Tiusanen ymmärsivät sanomani ja sen huolen, mikä minulla puheenvuorossani oli.

Sen verran ehkä ed. Huotarille teen korjausta, että opistoasteen poistumisesta päätökset on tehty tämän hallituksen aikaan. Voi olla, että niissä suunnitelmissa tai niissä näkemyksissä, joille AKK perustui aikanaan, oli tämä ajatus sisällä, että jossakin vaiheessa jne. Minunkin prioriteeteissa jossakin pitkässä juoksussa voi olla tilanne edessä, jossa opistoasteesta voitaisiin luopua. Minä vain tässä kyselen, onko se aikataulu, että nyt viimeisen kerran sinne rekrytoidaan, perusteltua. Voi olla, että jossakin vaiheessa syntyy ehkä hyvinkin pian, muutaman vuoden päästä, tilanne, jolloin opistoastetta ei enää tarvitse. Minä epäröin sitä, että nyt kannattaisi näistä vielä luopua.

Mitä tulee erityisesti ed. Pulliaisen puheenvuoroon, en minä ole vaatimassa sitä, että heikkotasoisia opistoja tai heikkotasoisia ammattikorkeakouluja pitäisi ylläpitää jne. Ei ollenkaan, en minä sellaisia ole vaatimassa. Otan esimerkiksi, yhden seutukunnan, Jämsän seutukunnan. Siellä on kolme ammatillista oppilaitosta. Siellä on Suomen suurimpiin kuuluva puunjalostustuotanto sillä alueella, niin kuin kaikki tiedätte. Siellä on erittäin suuret keskittymät. Siellä on kaupallisen alan koulutusta, laboratorioalan koulutusta, terveydenhuollon koulutusta, alku- tuotannon koulutusta jne. Nyt tässä ratkaisussa, kun se seutukunta ei saanut ammattikorkeaa, ei päässyt osaksi ammattikorkeakouluratkaisua ja kun sieltä ne opistoasteet häipyvät siltä paikkakunnalta, arvatkaa miten siellä käy? Pelkällä kouluasteella niiden oppilaitosten vetovoima ankarassa kisassa ei välttämättä menesty. Sitten voi sanoa, että opiskelijathan menevät muualle, ja hyvä on, menkööt muualle, mutta ei se näin ole. Kyllä koko sen alueen kaikkinaisen elinkeinotoiminnan ja elinkeinoelämän kehittämisen kannalta, kun siellä on hyvät fasilitteetit sille koulutukselle, olisi parempi, että se pääsisi osaksi ammattikorkeata. Jollei pääse, jollei vielä ole sitä tasoa, ed. Pulliainen, ainakin niin kauan opistoaste voisi siellä jatkaa.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Puutun muutama seikkaan terveydenhuollon osalta

mietinnön ”Erikoissairaanhoidon järjestäminen” -kappaleen innoittamana.

Viime aikoinahan on ollut yleinen suuntaus viedä päätäntävaltaa kuntiin yhä enemmän. Näin on tapahtunut muun muassa opetussuunnitelmien tekemisen yhteydessä, kunnat tekevät itse opetussuunnitelmat. Näin on tapahtunut myöskin valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Kunnat saavat könttäsunnan rahaa, jolla sitten on järjestettävä koulutus, sosiaalihuolto ja terveyspalvelut. Näin on tapahtunut itse asiassa kuntalain myötä. Kunta saa itse järjestää hallintonsa. Tällä on saavutettu erittäin hyvää, mutta osittain myöskin arvostelua. Viime aikoina esimerkiksi terveydenhuollon osalta on esitetty kovasti arvostelua vanhustenhuollon järjestämisen ja eri kuntien välisten terveydenhuollon kustannuserojen suhteen. Ihan viime aikoina on myöskin keskusteltu opettajien lomautuksista, jotka ovat olleet eri kunnissa erilaisten perusteiden mukaan tehtyjä.

Kunnan vastuuta perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon järjestämisessä on nyt tässä kertomuksessa korostettu. Näiden välinen yhteistyöhän toimii monissa kunnissa ja sairaanhoitopiireissä varsin hyvin. Kunnissa on onnistuttu vain kovin eri tavoin tässäkin asiassa. On olemassa myös kuntia, joissa peruspalvelut ovat heikentyneet ja potilaita hoidetaan tarpeeseen nähden väärässä paikassa, ja kustannukset ovat kovasti eritasoisia.

Terveydenhuollon toimivuutta ja kustannusvastaavuutta on hiljattain laajasti selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa käynnistämässä terveydenhuollon kehittämisprojektissa. Tässäkin yhteydessä toteutetut terveydenhuollon ongelmat ja ratkaisuehdotukset liittyvät suurelta osin kunnan palvelurakenteeseen ja kunnallisten toimijoiden välisiin suhteisiin. Sairaaloitten ja terveyskeskusten tuottavuudessa on suuria eroja. Rakenteellisina ongelmina ovat avopalvelujen riittämättömyys ja laitospainotteisuus, palvelujen osittainen päällekkäisyys ja rahoituskanavien moninaisuus. Toiminnallisia ongelmia on erityisesti perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistyössä sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyössä.

1990-luvun aikana kuntakohtaiset kustannuserot ovat hieman tasoittuneet. Vuonna 1990 sosiaali- ja terveydenhuollon nettomenot asukasta kohden laskettuina olivat kustannuksiltaan kalleimmassa kunnassa noin 2,5-kertaiset verrattuna kustannuksiltaan alimpaan kuntaan. Vuonna

1996 kalleimmat kuntakohtaiset kustannukset olivat vastaavasti 2,1-kertaiset verrattuna alimpiin kustannuksiin. Erityisesti kaikkein kalleimmat kunnat ovat onnistuneet alentamaan kustannuksiaan.

Kuntakohtaiset erot toimintakäytännöissä ja palvelurakenteissa ovat jatkossakin tiettyssä määrin väistämättömiä, eikä sosiaali- ja terveydenhuollon menoille voida asettaa sellaista optimaalista tasoa, johon kaikkien kuntien tulisi pyrkiä. Mutta erot ovat edelleen liian suuret.

Selvitysten perusteella kunnan taloudellinen asema ei ole yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin. Menojen suuruuden perusteella ei voida kuitenkaan arvioida kunnan palvelujärjestelmän tasoa. On kuntia, joissa hyvin toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut on rakennettu kohtuullisin kustannuksin. Toisaalta korkea kustannusten taso ei ole tae palvelujen hyvästä tasosta.

Kertomuksessa ja mietinnössä on suurista kansantaudeista otettu mukaan mielenterveyshäiriöt. Osin psykiatristen sairauksien hoito on uudistunut samalle tasolle kuin muu erikoissairaanhoidon hoito sekä akuutti- että jatkohoidon kehittämisen osalta. Kehitys on ollut reipas ja jossakin määrin jopa arveluttava.

Tilastot nimittäin kertovat, että vuonna 1980 maassamme oli noin 20 000 psykiatrista sairaansijaa. Vuonna 1990 eli kymmenen vuotta myöhemmin niitä oli vain 12 300. Nyt niitä on vain noin 6 300 ja vähentäminen jatkuu edelleen. Psykiatristen sairaanhoidon avohoidon resurssija lisättiin, ei kuitenkaan sairaalaresurssien vähentämistä vastaavasti, aina vuoteen 1992 saakka. Sen jälkeen niitä ei ole lisätty.

1980-luvun alussa Suomessa oli psykiatrisissa sairaaloissa noin 5 700 skitsofreniaa sairastavaa potilasta, jotka olivat olleet sairaalassa yhtäjaksoisesti yli kaksi vuotta. Nyt näitä potilaita on enää 1 600. Psykiatriseen sairaanhoitoon tuli tuolloin vuosittain noin 400 skitsofreniapotilasta ensimmäistä kertaa yli vuoden kestäväan yhtäjaksoiseen psykiatriseen sairaalahoitoon. Nykyään näitä potilaita on alle sata.

Luvut osoittavat, että laitosten ulkopuolella elää runsaasti mielenterveyspotilaita, joiden kotina aiemmin oli psykiatrinen sairaala. Luvut osoittavat myös, että laitosten ulkopuolella elää runsaasti ihmisiä, jotka aiemmin olisivat joutuneet pitkäaikaisiksi potilaiksi melisairaalaan mutta eivät enää saa paikkoja.

Psykiatriset sairaansijat ovat siis vähentyneet jatkuvasti. Väestön psyykinen pahoinvointi on

lisääntynyt laman ja suurtyöttömyyden myötä. Esimerkiksi masennus on lisääntynyt ja mielenterveysongelmien perusteella tehdyt eläkepäätökset lisääntyneet. Suurella määrällä suomalaisista on mielenterveysongelmien vuoksi vaikeuksia jokapäiväisessä elämässään, saati sitten niillä, joilla tila on edennyt jo sairauden asteelle.

Tämän sanon sen vuoksi, että on sinänsä hyvä ja oikea kehitys kehittää avopalveluita mutta sen ei pitäisi tapahtua niin, että ensin vähennetään laitospaikkoja ja vasta sitten aletaan kehittää avohoittoa. Pitäisi ensin olla avohoidon kunnossa ja sitten vasta vähentää laitospainotisuutta.

Valtiontilintarkastajat korostivat myös sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon yhteistoimintaa ja integraatiota. Vain pieni osa sairauksien hoidon ja sosiaalipalvelujen asiakkaista tarvitsee samanaikaisesti molempia palveluja. Lainsäädäntö antaa jo tällä hetkellä mahdollisuuden sosiaalihuollon ja terveydenhuollon järkevään yhteistoimintaan. Siksi sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnollinen yhdistäminen ei välttämättä tuo sellaisia toiminnallisia etuja kuin kertomuksessa annetaan ymmärtää. Tässä yhdyn valio-kunnan kantaan.

Mielestäni sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistämisessä, jota viime vuosina on erittäin voimakkaasti läpiviety, on kuitenkin menty jo hallinnollisesti liian pitkälle, vaikkakin yhteistyö on tarkoituksenmukaista. Esimerkiksi vaikka vanhustenhuollossa ei olekaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon potilaita erikseen vaan he ovat kaikki kunnan potilaita, aivoleikkausmenetelmien tai sydäninfarktin liuotushoidon järjestäminen tai kehittäminen hyvin paljon poikkeavat päivähoidosta tai lastensuojelusta, joten minkä takia niiden hallinnon sitten täytyy olla yhteinen? Yhteisen nimittäjän löytäminen on tässä asiassa todella vaikeaa.

Terveystyöntekijöitä kunnassa tai lähellä terveystyöntekijöitä ovat muutkin kunnan työntekijät kuin sosiaaliryöntekijät. Haluan vain todeta, että kunnan insinööri on omalla tavalla terveystyöntekijä, kun hän rakentaa teitä ja hiekoittaa talvisin samoja teitä, kaavoittaa, kun hän kaavoittaa päiväkodin niin, ettei se ole lähellä nokea työntävää energialaitosta. Koulukeittiön emäntä ja joukkoruokailusta vastaava on erittäin suuri terveystyöntekijä, kun hän huolehtii siitä, että ruoan syöjät eivät saa liikaa rasvaa eikä suolaa. Samoin liikennesuunnittelija on erittäin tärkeä terveystyöntekijä, kun hän suunnittelee

pyöräteitä ja jalankulkuväyliä. Aivan yhtä hyvin nämä työntekijät voisivat olla sosiaali- ja terveyshuollon kanssa yhteishallinnossa samoin kuin terveys- ja sosiaalipuoli.

Lisäksi vielä herättää huomiota se, että kunnan menoista terveys- ja sosiaalitoimi vievät lähes 50 prosenttia ja yleisesti niillä on vain yksi hallintokunta, kun kaikkia muita hallinnonaloja kohti on sitten lukuisia muita hallintokuntia.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti aion puuttua kahteen kysymykseen, jotka mietinnössä on todettu. Toinen on aktiivinen työvoimapolitiikka. Täällähän todetaan tällä tavalla: ”Kertomusvuonna työttömyyden vähentyminen perustuu lähes yksinomaan työhallinnon koulutus- ja tukitoimenpiteisiin, jotka nostettiin maksimitasolle.” Tämä lausuma on aika kova, koska todellisuudessa tietysti työpaikkoja syntyi mutta kokonaisvaltaisesti ilmeisesti kävi sillä tavalla, että perälauta on vuotanut työvoimapuolen osalta siten, että tehtaat on automatisoineet aika vahvassa tahdissa ja työpaikat vähentäneet toimintojaan ja laitteitaan ja heittäneet ulos työntekijöitään. Mutta tämä lausuma tuntuu sinänsä ristiriitaiselta sen kanssa, mitä monesti täällä on puhuttu siitä, jotta kyseisenä kertomusvuonna 96 on kuitenkin syntynyt valtavan paljon uusia työpaikkoja.

Sen sijaan työvoimapolitiikassa laajemmin pitäisi myös katsoa koulutuksellista puolta, miten saisi kohdennettua sitä, mihin myös tarkastajat ovat puuttuneet ja minkä valiokunta on todennut, millä tavalla voitaisiin kohdentaa se koulutus, kun koulutusta annetaan, myös työvoimapolitiittista koulutusta, sellaisille aloille ja kohteisiin, joissa on todella työpaikkoja syntymässä ihan oikeasti. Se näköjään meillä yhä edelleen on ollut ongelma, ja me yhä koulutamme tavallaan turhan takia ihmisiä tai ei nyt voi ihan sanoa ”turhan takia” mutta siten, että se ei kohtaa kysyntää, joka työmarkkinoilla on olemassa.

Toinen merkittävä asia mietinnössä todetaan liikennepuolen osalta, lähinnä ratojen kunnan osalta. Tässä todetaan puutteita ja on korjausesityksiäkin. Mutta se on huomion arvoinen seikka, että nyt on käytetty noin 2 000 miljoonaa vuosittain ratojen kunnossapitoon ja käyttöön, että ne ovat jossakin kunnossa. Mutta tässähän on selkeä lisäyksen tarve eli todetaan, että 2,3 miljardia tarvittaisiin jatkossa, jotta voitaisiin kehittää näitä toimintoja. On todettu hiljattain olleista junaturmista, joista viimeisin ja pahin oli Riihi-

mäellä, jotta niitä pyritään estämään turvalaitteita kehittämällä. Mutta sen lisäksi meillä on hyvin paljon heikkokuntoisia ratoja, jotka pitäisi saada kuntoon, koska niissä on olemassa oma riskinsä. Niissähän on pudotettu jo nopeuksia aika pieniksi, mikä tarkoittaa sitä, jotta ainakaan henkilöliikenteen osalta ne eivät varmasti ole kovin suosittuja, koska liikkumanopeus on yksi tekijä siihen, haluavatko ihmiset käyttää rautakiskojen palveluja. Siinä mielessä tämä pitäisi jatkuvasti ottaa huomioon tulevissa budjeteissa siten, jotta tällainen kehitys turvataisiin, jotta voidaan sen rinnalla, että pidetään yllä nykyistä tasoa, kehittää heikkeneviä rataverkkoja, sen itäistä osuutta lähinnä, koska itse olen huolissani itäisen radan osalta.

Joensuusta ylöspäin olevat ratayhteydet ovat iäisyyskysymys, sillä Ratahallintokeskuksen neuvotteluissa kävin itse, ja siellä todettiin, jotta sehän menee jonnekin vuoteen 2005 tai mahdollisesti myöhempään ajankohtaan, ennen kuin asiasta tulee mitään. Sehän tarkoittaa sitä, jotta siihen mennessä ennättää turvetta jo kasvaa kisko-kojen välit täyteen eikä paljon ole liikennettä. Todennäköisesti siinä on kysymys isoista linjauksista, jotta mahdollisesti rata tullaan ajamaan alas. Mutta sen tyyppistä ei toivoisi missään tapauksessa tapahtuvan, ja viestinä olkoon tätä kautta puhujakorokkeelta todettuna, jotta toivoisi, jotta itäinen rata pantaisiin kuntoon jopa 2000-luvun ihan alkuvuosina.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela puuttui työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, joka on minunkin mielestäni ongelmallinen valtiontalouden kannalta, koska aina koulutus ei ole taloudellista eikä ehkä ihan järkevästi organisoituakaan. Suurimmaksi ongelmaksi ainakin henkilökohtaisesti näen siinä yksikköhinnan, joka aiheuttaa sen, että esimerkiksi ed. Lahtelan toivomille aloille, joilla tarvittaisiin korkeatasoista koulutusta ja kalliita laitteita esimerkiksi johonkin erikoistautisaukseen, sellaisia laitteita ei voi kaikkiin aikuiskoulutuskeskuksiin ostaa, ja jos sellaisia kursseja sitten järjestetään ja kurssin hinta nousee korkeaksi, pitää järjestää halpoja kursseja sen lisäksi, jotta saavutettaisiin keskihinta, jolloin ollaan sellaisessa oravanpyörässä, että niin sanotut halvat kurssit eivät millään voi olla niin tasokkaita, että niillä saataisiin se vaikuttavuus, joka yleensä työvoimapolitiittiselle aikuiskoulutukselle on haluttu. Siksi tähän asiaan varmasti tarvitaan muutoksia.

Ei pelkästään tietenkään yksikköhintakaan asiaa ratkaise, vaan mielestäni Suomenmaassa voitaisiin tehdä niin, että aikuiskoulutuskeskukset erikoistuisivat ja ne henkilöt, jotka haluavat mennä johonkin erikoistuneeseen aikuiskoulutuskeskukseen, voisivat sinne hakeutua vaikka vähän pitemmän matkan päähän.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huotari totesi oikeastaan ihan hyvin asian. Itse olen käynyt katsomassa useata aikuiskoulutuskeskusta sekä ammatillista oppilaitosta. Siellä kalusto on niin paljon vanhentunutta nykyiseen käytäntöön, joka työpaikoissa on, jotta eihän siellä opi. Siellä opetellaan historiaa. Siinä mielessä sitä pitäisi miettiä minusta uudelleen kokonaan, voidaanko hyödyntää työharjoittelussa sen tyyppistä koulutusta, jotta mennään sinne, missä ovat oikeasti uudet kalut käytössä, ja ihminen koulutusaikanaan saa ihan käytännön tuntumaa enemmän kuin pelkästään vanhalla sorvilla, jossa on laakerit vain, joita se sorvaa siellä, ja jotakin muuta. Kun työpaikalla koneet ovat ihan toisen tyyppisiä, on jotakin tietokoneohjattua systeemiä, siihen suuntaan pitäisi panostaa, jotta työharjoittelun kautta saadaan hiottua ammattitaito, kun puhutaan tämän tyyppisestä teollisesta työstä taikka käden taitojen osaamisesta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Ihan lyhyesti tähän loppuun. Ed. Aittoniemi kysyi, että jos ydinvoimalasta ruvetaan repimään tehoja irti enemmän kuin aiemmin, niin vaikuttavatko nämä toimenpiteet ydinvoimalan ikään, mahdollisesti sen haavoittuvuuteen jopa sillä tavalla, että siitä tulisi vaarallisempi kuin aikaisemmin. Olin havaitsevinani, että kukaan ei ed. Aittoniemelle vastannut. Kävin tarkistamassa asian ja se on todellakin niin kuin ed. Aittoniemikin epäili. Jos ydinvoimaloiden tehoja nostetaan siitä, millä ne on ylipäänsä suunniteltu käytettäväksi, niin se merkitsee ihan tietyn kaavan mukaan ydinvoimalan iän lyhenemistä ja rasisusasteen lisääntymistä laitteistoon niin, että myös riskit lisääntyvät.

Herra puhemies! Ajattelin tämän ed. Aittoniemen hyvän kysymyksen tällä lailla kuitata, kun minusta näytti, että kukaan siihen ei aiemmin ole puuttunut.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Kekkonen saa paljon anteeksi vanhoja syntejään tässä salissa tämän huomionosoituksen johdosta. Totean, että pitäisi vain useammin kuunnella ed. Aittoniemeä, niin maalla menisi huomattavasti paremmin.

On selvä asia, jos ajattelemme, että tuotamme ydinvoimalla lisää sähköä, lisää energiaa, että kyllähän paras ratkaisu ilman muuta ovat nykyaikaiset ydinvoimat. Olemassa olevien Loviisan ja myös Olkiluodon voimaloiden teknillinen varusteisto, turvallisuuskyvykset, laitteistot eivät ole sitä tasoa kuin nykyaikaisten voimaloiden, jotka ovat, näin voidaan sanoa, idioottivarvoja. Aina sitä jotakin voi sattua. Minullekin saattaa yhtäkkiä pudota katolta kivi päähän, ei sille mitään mahda. Yleensä ottaen uuden ydinvoimalan rakentaminen ilman, että ostetaan Venäjän romuvoimaloista sähköä ja että ylläritetään vaarallisella tavalla jo olemassa olevia laitteita, on ehdottomasti järkevää. Tähän nyt pitäisi minun mielestäni eduskunnan, ainakin kun vaalit saadaan ohitse, niin että ne eivät enää kuumenna tunteita, alkaa suhtautua realistisesti.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi sanoi, että Venäjän romuvoimaloista ei kannattaisi ostaa ydinsähköä, mutta miten käy näille Venäjän romuvoimaloille, jos sieltä ei osteta sähköä ja sitä kautta anneta sinne pääomaa korjata näitä voimaloita. Minun mielestäni kannattaisi ehkä sen sijaan, että pohditaan Suomeen uutta voimalaa, pohtia pitäisikö Venäjän, ed. Aittoniemen käyttämän sanonnan mukaan, romuvoimaloita ruveta korjaamaan ja sitä kautta saada ne turvallisemmiksi. Tähän mennessä ei vielä ole keksitty seinää tuohon välille, jos tällainen romuvoimala sattuisi särkymään ja sieltä päästöjä tulee.

Toinen kysymys on sitten se, kun meidän puhtaaseen Kainuuseemme jotkut ovat tuomassa ydinjätteitä, että mielestäni uusia ydinvoimaloita ei pidä rakentaa ennen kuin on löydetty sellainen käyttömuoto ydinjätteille, että ne voidaan uudelleen käyttää. Esimerkiksi Kuhmon tapauksessa käytetään aivan suoraan työttömyysastetta ja kunnan ja ihmisen hädänalaista tilaa hyväksi ja sitä kautta pakotetaan ihmiset vastaanottamaan jätteen sinne.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti energiapolitiikkaan liittyen. Minusta jos ydinvoimapäätös tullaan tekemään, niin samanaikaisesti pitää kyllä olla päätös myös siitä, että

uusiutuvat luonnonvarat otetaan käyttöön. Niin kuin mietinnössä todetaan, pitkällä aikavälillä energiapolitiikan pitää perustua uusiutuviin energialähteisiin. Siinä mielessä minusta ne ovat ratkaisuja, joita pitää pohtia samanaikaisesti. Ei niin, että tehdään ensin ydinvoimapäätös ja mahdollisesti bioenergiahankkeet jäävät myöhemmäksi, vaan samassa yhteydessä pohditaan ja katsotaan, mitä tehdään koko paketin osalta. Työllisyyden ja ympäristön kannalta myös puuenergia ja muut biopolttoaineet ovat hyvin tarpeellisia ja tärkeitä asioita, sillä ne ovat kaikki kotimaisia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ja tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 242/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Tuon vieläkin esille huoleni siitä, että on merkittävää, että eduskunta ei koskaan kerralla tee lakia sellaiseksi, että sitä ei tarvitsisi puolen vuoden tai vuoden kuluttua lähteä korjailemaan. Tässäkin paljastuslaitteiden käyttö, hallinta ja luovuttaminen kriminalisoidaan nyt uudella tavalla, koska autoissa on uudet lasermittarit ja tutkanpaljastimet. Tähän saakka on ollut tutkasäteet mutta nyt lasersäteet, ja sen takia tarvitaan uutta lainsäädäntöä.

Ulkomailta tulevia armahdetaan taas siinä, kuten lakivaliokunnan lausunnossa sanotaan, että paljastinlaiterikkomus olisi rikkomus. Jos ulkomaalainen tuo laitteen Suomeen, hänelle täytyy rajalla selvittää, että sellaista mahdollisuutta ei ole. Nyt tässä laissa mainitaan, että ”joka levittämistarkoituksessa tuo maahan tai

valmistaa”. Tällaisen levittämistarkoituksen osoittaminen on äärettömän vaikeata. Toisaalta käytännössä käy sillä tavalla, että ulkomaalainen voi pitää mukanaan tällaista laitetta ja käyttää sitä eri tilanteissa Suomessa.

Minun mielestäni tämä on kohtuutonta kumartelemista. Ei missään maisissa tällaisissa asioissa anneta erityisoikeuksia rajan yli tuleville, vaan laissa pitäisi olla, että sitä ei saa pitää hallussaan levittämistarkoituksessa. Ei kai siitä mitään leimaa tule, että levittämistarkoituksessa. Olen varma, että liikkuva poliisi esittää puolen vuoden kuluttua, että lakia korjattaisiin, niin kuin nytkin tällä tavalla tehdään.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—11 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 75 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 40/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 83 b, 88 ja 89 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi aravalain 14 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys 44/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

5) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1996

Kertomus 7/1997 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

6) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1996

Kertomus 8/1997 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 39/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.15.

Täysistunto lopetetaan kello 16.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen